

LUNDS
UNIVERSITET

Strävan efter en kvoterad föräldraförsäkring. - I vems intresse?

Av Malin Brorsson
Kostadin Pavlov

LUNDS UNIVERSITET
Rättsociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårtermin 2016

Handledare: Håkan Hydén

Examinator: Reza Banakar

Abstract

In this bachelor thesis, we investigate the parental insurance, as well as the consequences that could possibly occur as a result of future quotas of parental insurance. Furthermore, we discuss the withdrawal of parental leave and which factors are influencing the withdrawal of days. Based on available statistics, we have created our own tables to illustrate the differences in the statistics, which are not illustrated in a satisfactory manner. The method used in this paper, have been literature studies, but also interviews with parents of young children, have been conducted to supplement the material with qualitative data. Parental insurance is a multifaceted field, because of this, this is explored at the micro, meso and macro level to illuminate the norms that constitute the actors' actions.

The purpose of this essay is to examine whose interest a future quota of parental insurance is meeting.

The result shows that it is not possible to prove that any part in the three levels will benefit largely by a future quotas of parental insurance. However, it emerged that the family may be suffering of a quota, because the finance, planning and breastfeeding are at stake. The study could also be shown that the withdrawal is equally after the child's second year, leading to the conclusion that future efforts should be concentrated in the first two years. In addition, the results show that breastfeeding is crucial for the choice of the withdrawal of the days during the first six months, which means that women are at home the first time for breastfeeding, and therefore this should be taken into account.

Number of words 17024

Keywords: parental leave, affirmative action, equality, norms, gender.

Sammanfattning

I denna kandidatuppsats lyfter vi föräldraförsäkringen, samt de konsekvenser som möjligtvis kan uppstå som följd av en framtida kvotering av denna. Vidare diskuterar vi uttaget av föräldrapenningdagar och vilka faktorer som är med och påverkar uttaget. Utifrån tillgänglig statistik har vi skapat egna tabeller för att belysa de skillnader som finns i statistiken, men som inte illustreras på ett tillfredställande sätt. Den metod som legat till grund för denna uppsats, har varit dokumentanalys, men även intervjuer med småbarnsföräldrar har gjorts för att komplettera materialet med kvalitativ data. Föräldraförsäkringen är ett mångfacetterat område, därför undersöks detta på mikro-, meso-, och makro-nivå för att belysa de normer som konstituerar aktörers handlingar.

Syftet med vår uppsats är att undersöka vems intresse som tillgodoses av en framtida kvotering av föräldraförsäkringen.

Resultatet visar att det inte går att påvisa att någon aktör inom de tre nivåerna gynnas i någon större utsträckning av en framtida kvotering av föräldraförsäkringen. Däremot framkom det att familjer kan lida men av en kvotering, då ekonomi, planering och amning äventyras. I undersökningen kunde det även påvisas att uttaget är jämnt fördelat efter barnets andra år, vilket leder till att eventuella insatser bör koncentreras inom de två första åren. Dessutom visar resultaten på att amningen är avgörande för valet av uttaget av dagar under de första sex månaderna, vilket medför att kvinnor är hemma den första tiden för amning, och således bör detta beaktas.

Antal ord 17024

Nyckelord: föräldraförsäkring, kvotering, jämställdhet, normer, kön.

Förord

Denna uppsats är ett resultat av tre års utbildning på kriminologiprogrammet, och även den tredje uppsatsen som författarna gör tillsammans gällande den svenska föräldraförsäkringen. Med anledning av detta skulle författarna här vilja ge ett särskilt tack till de kurskamrater som varit med och författat tidigare uppsatser på A-, och B-nivå. Här skulle vi även vilja tacka den handledare som handledde oss på B-uppsatsen Isabel Schoultz. I takt med utbildningens fortgång har även vår ackumulerade kunskap växt, och den samlade kunskapsbasen har blivit mer omfattande. Det som åtskiljer denna uppsats från de två tidigare, är uppsatsens målsättning att ge en bredare, och mer övergripande bild av föräldraförsäkringen och således blir även uppsatsens utformning differentierad från de två föregående.

Författarna vill även rikta ett tack mot de intervjupersoner som tagit sig tid, ork och engagemang att besvara våra frågor, och därigenom bidragit till denna uppsats. Vi vill även tacka våra nära och kära, som under denna uppsats och utbildning, uppmuntrat och stöttat oss genom denna process. Även ett tack till Ewa Schömer för hennes engagemang under denna termin, vilket förberett oss för detta arbete.

Slutligen vill vi tacka Håkan Hydén som varit vänlig nog att handleda oss under denna tid som med värdefulla råd har han väglett oss i denna uppsats.

Förkortningar

SFB	Socialförsäkringsbalk (2010:110)
SCB	Statistiska centralbyrån
FK	Försäkringskassan
SJI	Sjukpenninggrundande inkomst
FPD	Föräldrapenningdagar
PBB	Prisbasbelopp

Innehållsförteckning

Abstract

Sammanfattning

Förord

Förkortningar

1. Inledning	1
1.1 Föräldrapenningen och föräldraledigheten idag	1
1.2 Syfte och frågeställning	3
1.3 Teori	3
1.3.1 Jürgen Habermas	4
1.3.2 Max Webers handlingstypologi	5
1.3.3 Normperspektiv	6
1.4 Tidigare forskning	9
1.5 Metod och material	10
1.5.1 Dokumentanalys	11
1.5.2 Intervju	11
1.5.3 Egna tabeller	13
1.5.4 Etik	13
1.6 Avgränsning	13
1.6.1 Felkällor	14
1.7 Disposition	14
2 Reformerna	16
2.1 Historisk bakgrund av reformer inom föräldraförsäkringen	16
2.2 Sammanfattning av reformers syfte	18
3 Resultat	19
Hur ser uttaget ut idag?	19
3.1 Familjens handlingsmöjligheter	19
3.1.1 Ekonomiska incitament	20
3.1.2 Könsnormer	21
3.1.3 Den naturliga inverkan	24
3.1.4 Intervjuer	28
3.2 Myndigheters och arbetslivets påverkan	29
3.2.1 Arbetslivet	31
3.2.2 Intervjuer	33
3.3 Politikens ändamål	33
3.3.1 Relationen man - kvinna vs relationen förälder – barn	35

3.3.2 Intervjuer	37
3.4 Kritisk granskning av statistik.....	38
4. Analys	41
4.1 Hypotetiska konsekvenser av en helt kvoterad föräldraförsäkring.....	41
4.2 Genusperspektiv.....	43
4.3 Barnens behov	44
4.4 I vems intresse?	44
5 Avslutande reflektioner och Slutsats	47
6 Litteraturförteckning	49
7 Bilagor	54

1. Inledning

Föräldraförsäkringen infördes 1974¹ vilket gjorde att även män kunde stanna hemma den första tiden med sitt nyfödda barn. Därefter följde flertalet reformer och den senaste i raden infördes den 1 januari 2016, också kallad den tredje pappamånaden.² Även om föräldraförsäkringen är avsedd för både män och kvinnor visar statistiken på att uttaget idag är ojämnt. Detta ämne har debatterats flitigt inom både politiken, massmedia och sociala medier. Sedan införandet av föräldraförsäkringen har flertalet reformer därefter tillkommit, i syfte att stimulera ett jämnare uttag, men den nuvarande regeringen anser att ytterligare insatser behöver göras. Regeringen åsyttrar att få till en helt kvoterad föräldraförsäkring, och den tredje pappamånaden är enbart ett steg på vägen. I denna uppsats ämnar vi att undersöka den svenska föräldraförsäkringen närmre, och analysera vilka omständigheter som medverkar till det ojämnt uttaget, samt vad en framtida kvotering kan få för konsekvenser. Vi har använt oss av en dokumentanalys i syfte att bringa klarhet i vad som påverkar föräldrar i deras val av uttaget av föräldrapenningdagar (FPD). För att få en ökad insikt i detta ämne, har vi även genomfört intervjuer med småbarnsföräldrar med intentionen att få deras åsikter angående föräldraförsäkringen samt vilka faktorer som påverkat dem i valet av hur föräldraförsäkringen fördelas.

1.1 Föräldrapenningen och föräldraledigheten idag

För att undvika missuppfattningar gällande vad den här uppsatsen är ämnad att belysa, är det viktigt att klargöra hur föräldraförsäkringen distanserar sig ifrån föräldraledigheten.

Föräldraförsäkringen och föräldraledigheten är två skilda lagstiftningar där föräldraförsäkringen regleras i socialförsäkringsbalken (2010:110) och hanteras av Försäkringskassan (FK), medan föräldraledigheten regleras i Föräldraledighetslagen (1995:584). Föräldraledighet innebär att en förälder har rätt att vara ledig från sitt arbete i samband med ens barns födsel och därefter 18 månader framåt.³ Denna ledighet kan sedan finansieras med hjälp av föräldraförsäkringen som ersätter en viss del av inkomsten. Det är dock möjligt att välja att vara föräldraledig utan föräldrapenning, och det finns dessutom möjlighet att inte ta ut hela dagar med ersättning, den

¹ SOU 1972:34, Prop. 1973:47.

² SFS 2010:110, 12 kap 17§. SFB.

³ SFS 1995:584, 5§.

minsta delen av en dag som kan tas ut är $\frac{1}{8}$ dag. Efter att barnet fyllt 18 månader så går det enbart att vara föräldraledig i samband med uttag av FPD. Detta medför att ledigheten varierar mellan olika föräldrapar, då vissa tar ledighet utan ersättning eller bara deldagar.⁴ Detta leder även till att de föräldrapar som har tillräckligt med ekonomiska resurser har större möjligheter att kombinera ihop betald och obetald ledighet till en totalt större ledighetsperiod än de föräldrapar som har ett mer begränsat ekonomiskt kapital.

Föräldraförsäkringen är idag individualiserad⁵ vilket innebär att varje förälder har 240 dagar som de kan ta ut föräldrapenning på. Dock så finns det en överlåtelse rätt som innebär att en av föräldrarna kan skriva över sina dagar till den andre föräldern, undantaget 90 dagar som är låsta till vardera föräldern.⁶ Tidigare⁷ innefattade överlåtelse rätten alla dagar förutom 60 stycken för vardera föräldern.⁸ Utbetalningen av dagarna sker på tre olika nivåer: Sjukpenningnivå, grundnivå och lägsta nivå.⁹ Totalt blir antalet dagar 480 där merparten är dagar som kan tas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå. Beroende på när barnet är fött ser uppdelningen av dagar olika ut på grund av att olika lagstiftningar är aktuella samtidigt.

Föräldrapenning	Barn födda fram till och med den	Barn födda efter den
	31-dec-13	01-jan-14
Dagar totalt:	480 – fram till 8 år	480 fram till 12 år
Varav: På sjukpenningnivå - dock högst 942/dag	380 fram till 8 år	384 fram till 4 år
Varav: På Grundnivå – 250/dag kr (För de föräldrar utan eller med låg inkomst)	(380 fram till 8 år)	(384 fram till 4 år)
Varav: På lägstanivå – 180/dag kr	90 fram till 8 år	96 fram till 12 år

Tabell 1. Tabellen visar antal dagar på olika nivåer som föräldrar har rätt till beroende på när barnet är fött.

Ersättningsnivån för dagar på **sjukpenninggrundande** nivån (SGI) är egentligen 80% men för att fastställa föräldrapenningen används en korrigeringsfaktor på 0.97 vilket innebär att det i slutändan blir 77.6 % av lönen som betalas ut i föräldrapenning ($0.97 \times 80\% = 77.6\%$).¹⁰,¹¹ Det finns även ett inkomsttak på 10 prisbasbelopp (PBB) som under år 2016 uppgår till 443 000 kr.¹²

⁴ Duvander 2013, s. 15ff.

⁵ Efter den 1 januari 2016.

⁶ SFB 2010:110, 12 kap 17§, Bekkengen 2011, ss. 268-269.

⁷ Innan den 1 januari 2016.

⁸ Socialdepartementet 2015, s. 4.

⁹ SFB 2010:110, 12 kap 12§, 15§, 17§.

¹⁰ Duvander 2013, ss. 15, 19.

¹¹ Skyddsnet 2015.

¹² SCB; SFB 12 kap. 26 §.

Detta innebär att all inkomst över den summan inte räknas in i den SGI grundande ersättningen, d.v.s. att de arbetstagare med en månadsinkomst på över 36 917 kr i månaden förlorar procentuellt sett mer av sin inkomst, än de som har en inkomst under denna gräns. Viktigt att tillägga är att det inom vissa kollektivavtal finns avtalat om föräldralön, som innebär att arbetstagaren kan få en procentuell utfyllnad av sin lön, som då ersätter en del av det procentuella inkomstbortfallet.¹³ **Grundnivån** ges för samma antal dagar som de på den sjukpenninggrundande nivån, men till de föräldrar som har låga eller inga inkomster alls. Efter en ändring 2015 uppgår summan till 250 kr om dagen.¹⁴ Resterande FPD, är dagar på **lägstanivå** där summan är 180 kr om dagen.¹⁵

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats blir att utifrån ett rättssociologiskt perspektiv analysera den svenska föräldraförsäkringen och identifiera eventuella påföljder en kvotering av denna kan få. Utifrån detta har vi ställt följande frågeställning:

-Vems intresse tillgodoses genom införandet av en kvoterad föräldraförsäkring?

Vi anser att vår frågeställning är rättssociologisk relevant då den ämnar undersöka förhållandet mellan rätten, i form lagstiftning, och samhället gällande huruvida rätten agerar i samhällets intresse.

1.3 Teori

Problematiken med det ojämna uttaget är väldigt mångfacetterad, och för vår förståelse av de olika påverkansfaktorer som människor utgår från när de tar beslut angående uttaget av föräldraförsäkringen, finner vi inspiration i Max Webers¹⁶ handlingstypologier. Även Jürgen Habermas¹⁷ grundläggande teorier om skillnader i system, instrumentell rationalitet och livsvärld är någonting som inspirerar oss och används i denna uppsats, då vi anser att Weber och Habermas teorier är komplementära med varandra. För att få en mer nyanserad bild av vad det är som ligger bakom dessa påverkansfaktorer kommer vi även att understödja denna uppsats med ett normperspektiv för att urskilja vilka normer som är dominerande och således påverkar enskilda

¹³ Unionen u.å, Saco u.å, Civilekonomerna u.å.

¹⁴ SFS 2015:964.

¹⁵ SFB 12 kap. 24 §.

¹⁶ Sociolog, nationalekonom och filosof.

¹⁷ Sociolog och filosof.

individens beslut gällande föräldraförsäkringen. Dessa tre teoretiska ansatser är aktiva på olika nivåer, d.v.s. mikro-, meso-, och makro-nivå, och det blir därmed aktuellt att behandla ämnet på respektive nivå. Då denna debatt i hög grad diskuterar kvinna/man samt kvinnligt/manligt har vi även valt att belysa genusperspektiv löpande i texten.

1.3.1 Jürgen Habermas

För att en individ ska kunna orientera sig i sitt handlande måste denne tolka och/eller definiera den aktuella situationen, för att därefter kunna tolka och förstå sin tillvaro. Detta görs genom kulturell kommunikation eller som Jürgen Habermas kallar det kommunikativ handlande¹⁸, uttryckt genom språk och kultur¹⁹, något som krävs för att mänskligheten ska garantera sin reproduktion.²⁰ Förmågan att vara medveten om sin tillvaro är knuten till en kontext där livsvärlden är i en större kontext i vilken handlingen kan förstås. Habermas definierar livsvärlden som en horisont av erfarenheter och kunskaper som individer disponerar över, och som ligger till grund för deras utveckling och handlingsplaner. Detta kan sägas utgöra en socialskapad förståelsehorisont som individen bär permanent med sig, och denna livsvärld kan utvidgas genom nya kunskaper. Av detta följer att allt nytt individen lär sig förstår den utifrån den livsvärld individen lever i, eller enklare sagt, kunskap bygger på erfarenheter vilka i grunden skapas genom kommunikativ handlande²¹. Livsvärlden är således det som gör människan handlingskompetent.

Vidare konstaterar Habermas att genom social interaktion skapar människor olika system såsom det politiska, ekonomiska, tekniska etc. och tillskriver dem som styrningsmedia i form av t. ex. lagstiftande funktion och byråkrati för det politiska systemet, och pengar för det ekonomiska systemet. Dessa system skapas för att tillfredsställa människans materiella behov, men eftersom de bygger på en självreglerande modell och dess logik berörs enbart från systemets egen komplexitet, funktion och uppbyggnad, blir dessa system självständiga. Detta får som följd att länken mellan livsvärlden och de nya systemen suddas ut vilket medför att systemen och livsvärlden förblir i ett ständigt motståndfält. Håkan Hydén²² konstaterar att ju mer utvecklade ett system är desto mer självständigt blir det, som t.ex. teknik.²³ Inom dessa system finns det många

¹⁸ Habermas 1990, s. 304ff, s. 348f.

¹⁹ Habermas, 1984, ss. 82-88.

²⁰ Hydén 2002, s.63.

²¹ Habermas 1987, s. 139.

²² Professor i Rättsociologi.

²³ Hydén 2002, s. 69.

olikartade tekniska regler (normer) och när individen försöker anpassa sig så görs detta genom instrumentell handlande eller också kallad instrumentell rationalitet. "Det instrumentella handlandet rättar sig efter tekniska regler, som vilar på empiriskt vetande... Det rationella valet rättar sig efter strategier, som vilar på analytiskt vetande."²⁴ Enligt Hydén kan utifrån Habermas syn på livsvärld och system, där rätten är en länk mellan de två,²⁵ förstås att det finns både en inre och en yttre livsvärld, något som berörs av Weber i form av inre och yttre behov.²⁶

1.3.2 Max Webers handlingstypologi

För att förstå hur och varför människor interagerar på det viset som de gör på individnivå undersökte Weber grundelementen för sociala åtgärder, "social action", hos individen. Hans arbete kring sociala åtgärder var präglad av hans tidigare forskning kring kapitalismen och industrialiseringen, något som vi återkommer till löpande i denna uppsats. Enligt Weber, kan sociala åtgärder inbegripa både passivitet och även passivt samtycke. Dessa två huvudtyper av handlingar kan vara riktade på det förflutna, nuet eller till det förväntade beteende från andra individer.²⁷ Social åtgärd är med andra ord, en åtgärd som individerna tar som svar på andra individer i omgivningen, med betoning på de betydelser som de inblandade parterna knyter till sitt beteende.²⁸ Sammanfattningsvis betyder detta att individer agerar annorlunda i olika situationer beroende på deras inre och/eller yttre behov, där reaktionerna är bestämda utifrån omgivningen samt de inblandade aktörernas livsvärld.²⁹

I strävan efter att förklara människans agerande i vardagen identifierade Weber fyra olika typer av handlande: målrationellt, värderationellt, affektiva samt traditionella handlingar.³⁰

Målrationellt handlande innebär att en åtgärd i syfte att uppnå ett mål, påbörjas efter en noggrann utvärdering i förhållande till andra mål, ett övervägande av de medel som finns till förfogande att uppnå målet samt eventuella konsekvenser av handlandet. Värderationellt handlande grundas på en medveten tro på värdet för de relaterade målen utifrån olika former av beteende såsom etiska, känslomässiga eller religiösa. Eftersom dessa olika beteenden ger en övertygelse till individen att det är dennes plikt att agera på ett visst sätt, tas ingen hänsyn till eventuella konsekvenser eller lämpligheten av de medel som väljs.³¹ Traditionellt handlande är en åtgärd som utförs på grund

²⁴ Habermas 1984, s. 73.

²⁵ Habermas 1987, s. 365ff.

²⁶ Hydén 2002, s. 67; Habermas 1987, s. 138; Weber & Kalberg 2005, s. 331.

²⁷ Weber 1968, s. 22.

²⁸ ibid, ss. 23-24.

²⁹ Habermas 1987, s. 138.

³⁰ Weber 1968, s. 130.

³¹ Ibid., ss. 23-24.

av en nästintill automatisk reaktion, vilket styr handlingen i en redan invand handlingsinriktning och gränsar till ett beteende. Det affektiva handlandet är en handling som styrs av individens egna känslor, såsom kärlek, hämnd eller lojalitet. Det kan även handla om en reaktion på vissa exceptionella påverkningsfaktorer liknande traumatiska upplevelser.

Enligt Weber det skulle vara mycket ovanligt att hitta en social åtgärd som enbart passar in på en av dessa fyra typer av handlingskategorier, d.v.s. det finns alltid en överlappning mellan kategorierna. Klassificeringen är inte avsedd att uttömma möjligheterna av fältet, utan enbart till för att underlätta vid identifiering av specifika handlingar. För denna uppsats är förståelsen av sociala åtgärder i termer av handlingstypologier både en referensram för förståelsen av enskilda normer, och i särskilda fall ett verktyg för kategorisering av dessa normer.

1.3.3 Normperspektiv

“Vid sidan om den rationella valhandlingen är den normstyrda handlingen en av samhällets grundkomponenter för social handling.”³²

Norm, beroende på dess funktion, är ett begrepp med diverse definitioner.³³ Inom rättssociologin betyder normer en direkt- eller indirekt handlingsanvisning som individen själv reproducerar inom det sociala rummet.³⁴ Kortfattat betyder norm en handlingshänvisning som i harmoni med den rådande kontexten säger åt oss vad vi kan och inte kan göra.³⁵ Normer är således beståndsdelarna i ett handlingsystem och normernas ursprung och funktioner definieras utifrån olika handlingsystem; det ekonomiska, det politisk/administrativa, det naturgivna samt det sociokulturella, där samtliga system ger upphov till olika normer och handlingsanvisningar.³⁶ En djupanalys över samtliga handlingsystem blir ej möjligt i en C-uppsats, utan istället ges här en övergripande redogörelse över handlingsystemen, undantagsvis det naturgivna systemet p.g.a. att det faller utanför denna uppsats omfång.

Det sociokulturella systemet innehåller olika sociala och moraliska normer som beskriver hur människor lever tillsammans, och är till för att socialisera individen in i samhället.³⁷ Den politisk/administrativa systemet producerar normer som har med kollektivets intresse och

³² Baier & Svensson 2009, s. 183.

³³ Hydén 2002, s. 96f; Baier & Svensson 2009, s. 33.

³⁴ Ibid., s. 113.

³⁵ Baier & Svensson 2009, s. 60.

³⁶ Hydén 2002, s. 112ff; Baier & Svensson 2009, s. 111.

³⁷ Baier & Svensson 2009, s. 112.

beslutande att göra, där normernas innehåll kommer från andra handlingsystem. Genom val överför samhället sina intressen till politiken som sedan fattar beslut om hur resurserna ska fördelas. Detta resulterar i en rättslig norm som vidare implementeras av administrationen via sin byråkratiska struktur.³⁸ Det ekonomiska systemet, som är handlingsinriktad, innehåller främst spelregler som är viktiga för att förstå och fungera inom marknadsekonomin.³⁹ Grundnormen i detta fall, är kunskapen att vinna en ekonomisk fördel vid olika köp-, sälj-, och låna förhållanden.⁴⁰ Även andra förutsättningar såsom familjeinkomsten, är en viktig del av det systemet. Det ekonomiska systemet med dess vinstmål och konkurrens har den dominerande ställningen eller makt över samtliga handlingsystem och resultatet blir att dess normer har det största inflytandet över individens handlingsval.⁴¹

Den nyss presenterade uppdelningen är s.a.s. en huvudindelning, men eftersom denna uppsats är inriktad på att analysera föräldraledigheten på olika nivåer är det viktigt att undersöka dessa normers ursprung, innehåll och funktion. Hydén konstaterar att normer är ett fenomen som existerar på makro-, meso-, och mikro-nivå samtidigt. Den första nivån innehåller normer som är ett uttryck för kollektiva intressen, den andra nivån rör organisationers interna och externa förhållanden. Den tredje nivån omfattar individernas inbördes relationer d.v.s. dess handlingshänvisande innehåll, samt relationen till de andra två nivåerna.⁴² På mikro-nivå är det individer som är det handlande objektet och således är det viktigt att studera deras handlingar och utfall och på så sätt förstå de skäl som ger upphov till individers handlande, exempelvis normer.⁴³ På meso-nivå kan, utifrån denna uppsats, Socialstyrelsens och FK rapporter analyseras utifrån dess normskapandefunktion⁴⁴ och därmed även de normer som påverkar föräldrarna. På makro-nivå utgörs normer av strukturer, t.ex. maktens instrument, politiken, som normgivande struktur⁴⁵ och ”mannen som norm”. Den senare utgör en struktur på makro-nivå som utformar en mall till vilket både kvinnor och män måste rätta sig efter. Denna struktur tvingar fram skapandet av varierande normer på en mikro-nivå som är ett uttryck för den manliga normen.⁴⁶

De system och aktörer som ger upphov till en norm är de som distribuerar över makten, dock så kan upphovskällan till en norm vara anonym eftersom flertalet individer och system kan ha

³⁸ Baier & Svensson 2009, s. 113.

³⁹ Tillgång och efterfrågan bestämmer priset.

⁴⁰ Baier & Svensson 2009, s. 113.

⁴¹ Hydén 2002, s. 127.

⁴² ibid, s. 113.

⁴³ Baier & Svensson 2009, s. 31.

⁴⁴ Myndigheternas rätt att stifta föreskrifter ger därmed även upphov till nya normer.

⁴⁵ Hydén 2002, s. 18.

⁴⁶ Baier & Svensson 2009, s. 31.

implementerat normen och vidare distribuerat den. Makten utgår i dessa fall från flera personer och system, och i de fall de får en annan aktör att rätta sig efter denna norm har de också utövat en makt över denna aktör. Även om aktören inte följer normen, kommer vissa sanktioner inträffa, och således utövas ändå en makt på aktören.⁴⁷ I de fall där flera normer gör anspråk på att vara handlingsanvisande inom samma område, råder också en normpluralism. Denna pluralism kommer övergå till en homogen fas där det kommer vara kvar en normuppsättning som blir dominerande. I de fall där normkonflikter uppstår på individnivå kommer den norm som har högst status bli den som kommer råda i den specifika situationen.⁴⁸ I ett patriarkalt samhälle är det mannen som är norm, och därmed den norm som är dominerande, och förhållandet mellan könen är baserat på makt. Detta maktförhållande är av en politisk karaktär och genomsyrar alla områden i samhället, och resultatet blir att män är de dominerande, medan kvinnor är de underordnade. Patriarkatets ideologi internaliseras av både män och kvinnor under deras uppväxt, genom skola, religion, litteratur etc. och kvinnor får lära sig att de är underordnade männen. Detta patriarkat kan återspeglas genom både en ideologisk makt, makt genom våld och hot om våld, och makt som konstituerar ett ekonomiskt underordnande av kvinnan. Patriarkatet kan således se olika ut i olika samhällen, med det de har gemensamt är att den primära makten ligger hos mannen.⁴⁹

Hydén menar att normer har en viktig funktion som *förmedlande länk* och kan enligt Robert Axelrods⁵⁰ teorier påverka de olika handlingssystemen nerifrån d.v.s. från mikro- till makro-nivå och enligt Talcott Parsons⁵¹ kan normer förklara människors beteende på mikroplanet utifrån företeelser på makroplanet.⁵² Övergången och sammanblandningen av normer på olika nivåer och handlingssystem leder till en komplexitet som kräver en noggrann avvägning. Den komplexitet som skapas, löser människor genom att använda sig av ett rationellt kalkylerade där resurserna och möjligheterna vägs mot varandra med målet att uppnå största möjliga utfall. Vanligt förekommande är att individer inte hinner göra noggranna kalkyleringar vid varje tillfälle och då följer de istället de redan etablerade normerna; normer (beslut) som någon/några i förväg har kalkylerat och förmedlat till allmänheten. På så sätt blir många normer, i stort utsträckning, rationella.⁵³ ”Ofta är det bra och ekonomisk (i vid mening) strategi att göra som andra.”⁵⁴ Normer

⁴⁷ Baier & Svensson 2009, ss. 180-181; Hydén 2002, s. 18.

⁴⁸ Hydén 2002, s. 113.

⁴⁹ Gemzöe 2002, ss. 46-48.

⁵⁰ Statsvetare.

⁵¹ En av mest inflytelserika sociologerna under mitten av 1900-talet.

⁵² Hydén 2002, s. 103.

⁵³ Baier & Svensson 2009 ss. 159, 177.

⁵⁴ *ibid*, s. 177.

innehåller även sanktioner⁵⁵, och således bör individer som försöker bryta mot de etablerade eller internaliserade⁵⁶ normerna, göra en avvägning av både sanktionernas kostnader samt de personliga kostnaderna.⁵⁷ De senaste kan vara i form av exempelvis obehag eller skuld känslor.

1.4 Tidigare forskning

Som sagts tidigare så har föräldraförsäkringen och hur stor dess kvotering skall vara, varit omdebatterad. Detta har även lett till diverse forskning, utredningar, och rapporter. Främst har vi använt oss av FK, som är den myndighet som handhar föräldraförsäkringen, och som har genomfört diverse rapporter och utredningar inom detta område. Både Statistiska Centralbyrån (SCB) och FK har sammanställt statistik på området, angående bland annat föräldraförsäkringen, lön och förvärvsarbete. Denna statistik är en av de viktigaste beståndsdelarna i vårt material och används löpande i texten. I denna uppsats har vi också tagit stor del av sociologen och kvinnoreformen Karin Widerbergs forskning kring föräldraförsäkringen och olika kvinnoreformer. En av hennes studier är daterad till år 1984, men är aktuell genom de argumentationer som förs angående den statistiska diskrimineringen av kvinnor på arbetsplatser. Genom att kvinnor har förmågan att få barn, kan det även från en arbetsgivares synpunkt, vara riskabelt att anställa kvinnor.⁵⁸ Widerberg menar vidare att barnomsorg och kortare arbetstider är en grundförutsättning för att uppnå jämställdhet. Detta för att kapitalismen, genom att ha ”mannen som norm”, sätter vissa hinder för att uppnå jämställdhet. Widerberg anser att mansyrken har högre status, och att kvinnoyrken nedvärderas, och istället för att könskvotera in kvinnor i mansyrken, bör istället andra åtgärder tas för att öka kvinnoyrkenas status.⁵⁹

Även samhällsforskaren Lisbeth Bekkengen har inspirerat oss mycket i denna uppsats genom hennes forskning kring föräldraskap, arbetsfördelning och föräldraförsäkring. Hon behandlar hur politiken påverkar familjens inre relationer, och även diskursen angående barns bästa. Bekkengen menar på att en kvotering av föräldraförsäkringen troligtvis skulle leda till att FPD blir outnyttjade, och således kommer barnets dagisdebut tidigareläggas. Vidare menar Bekkengen på att det i nuläget inte anses vara barnets bästa att ha en tidig dagisdebut men att detta i samband med en kvotering av föräldraförsäkringen kan komma att ändras.⁶⁰

⁵⁵ Hydén 2002, s. 97; Baier & Svensson 2009, s. 145f.

⁵⁶ ”Internaliseringen av normer börjar från födelsen genom att lära sig nya saker och därefter acceptera dem som en självklar del av oss själva”. (Baier & Svensson 2009, s. 139).

⁵⁷ Baier & Svensson 2009, s. 159.

⁵⁸ Calleman, 1984, ss. 88, 94

⁵⁹ Widerberg 1980, s. 202.

⁶⁰ Bekkengen 2011, s. 269.

Tillika har Ann-Zofie Duvanders, som är docent i sociologi och demografi och politisk expert inom föräldraledighetspolitik i Sverige, forskning använts som ståndpunkt för våra tidigare uppsatser och även för denna. I en av Duvanders studier⁶¹ argumenterar hon för att det blir felaktigt att enbart studera statistik utifrån hur många FPD som vardera föräldern tagit ut då detta inte täcker den del av föräldraledigheten som föräldrar tar ut utan ersättning. Hon menar även på att män i större utsträckning tar ut fler episoder av föräldrapenningdagar, än kvinnor gör, och detta i samband med att män tar ut minoriteten av FPD leder till att deras föräldraledighetsperioder blir kortare än kvinnors. Således menar Duvander att det är lätt att felbedöma hur stort ansvar män tar för hushåll och barn enbart genom att mäta det i uttaget av föräldraledighet. Därför skall en försiktighet tas gällande att sätta ett helhetsansvar för barnet i samband med föräldraledighet, eftersom det är skillnad på att ta ut föräldraledighet kortare perioder, exempelvis en dag i veckan, gentemot att ta ut föräldraledighet under en längre period. Duvander lyfter även att kvinnor är hemma mer än vad de har föräldrapenning, vilket på längre sikt påverkar deras pension. Här menar Duvander att även om det finns olika bidrag som är till för att minska inkomstbortfall för de grupper som är hemma med barn, så är ofta reglerna kring dessa bidrag svårtolkade och kunskapen i hur dessa bidrag skall användas blir således bristfällig hos dessa individer.⁶²

Uppsatsens syfte ställer krav på vilken typ av forskning som kan beröras, och under arbetsgången har vi kommit till konklusionen att tidigare forskning lämpar sig bäst att beröras inom respektive nivå. Därmed beskrivs tidigare forskning mer utförligt löpande i texten. Det som utmärker vår undersökning från det tidigare forskning som vi har granskat, är det tillvägagångsätt som vi använt när vi angripit detta ämne d.v.s. att analysera föräldraförsäkringen på mikro-, meso-, och makro-nivå. Vidare analyserar vi statistiken på ett sätt som vi tidigare inte upptäckt i annat forskningsmaterial.

1.5 Metod och material

För att till fullo kunna få en så djup förståelse av ämnet som möjligt, har en metodologisk triangulering använts. Denna typ av utförande är fördelaktig på grund av att den ger en större kunskapsbas och att olika perspektiv beaktas.⁶³ För att säkerställa en hög validitet och

⁶¹ Duvander 2013, s. 15.

⁶² Ibid., s. 66ff.

⁶³ Denscombe 2009, ss. 185-186, 188.

reliabilitet⁶⁴ har en del av arbetsmetoden varit att göra ett kritiskt urval av de mest relevanta källorna och fastställa deras kvalitet genom en grundlig undersökning av deras ursprung. Exempelvis har bakgrunden på de författare som vi använt texter ifrån, kontrollerats, men eftersom det mesta av materialet kommer från myndigheter utgår vi här ifrån att dessa publikationer är tillförlitliga. Där vi ansett att materialet haft felaktigheter, har vi också kommenterat detta löpande i texten. De metoder som använts i denna uppsats har varit dokumentanalys, och som komplement till denna, har även intervjuer genomförts för att få en inblick i hur familjer resonerar kring en kvotering av föräldraförsäkringen. Nedanför görs en närmre beskrivning av hur de båda metoderna genomfördes.

1.5.1 Dokumentanalys

Till denna uppsats har vi valt att använda oss av redan publicerat material, detta för att kunna omfatta flera olika perspektiv, samt säkerställa att både kvalitativt-, samt kvantitativt material använts. En stor del av det material som använts i denna uppsats kan härledas från olika myndigheter. Exempelvis har FKs rapporter och statistik från SCB varit i fokus för denna uppsats. Även rapporter från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) samt propositioner och SOU:er har använts som underlag i denna uppsats. Dessutom har flertalet publikationer och böcker som i diverse avseenden berör ämnet för vår uppsats, använts. Dokumentanalysen är ett verktyg för att snabbare och effektivare undersöka offentlig information, samt att den ger mer information än andra undersökningsmetoder. Genom att vi på förhand konstruerade ett schema på vilka teman som skulle användas, hade vi också vissa sökord givna. Som exempel på sökord som använts vid datainsamlandet, har varit: kvotering, föräldraförsäkring, föräldrapenning, föräldraledighet, kön, arbetssituation, graviditet, förlossningsskador etc. Ytterligare sökord fylldes därefter på när den information som framkommit, gav upphov till nya infallsvinklar. Därmed korrelerar detta tillvägagångssätt bäst med den kvalitativa innehållsanalysen⁶⁵ av dokument.

1.5.2 Intervju

Som komplement till dokumentanalysen har semistrukturerade intervjuer⁶⁶ använts. Då vi hade ett visst antal frågor som vi ville ha besvarade men samtidigt inte ville inverka på intervjuens samtalsflöde genom att ta frågorna i en bestämd ordning, ansåg vi att denna typ av intervjuform

⁶⁴ Bryman 2013, ss. 49-51, 352.

⁶⁵ Ibid., s. 505.

⁶⁶ Denscombe 2009, ss. 234-235.

är den modell som mest korrelerar med intentionen med denna uppsats. Intervjuerna som var åtta i antalet, genomfördes på så vis att småbarnsföräldrar tillfrågades om de skulle vara intresserade av att ställa upp på en intervju. Här använde vi oss av för oss bekanta familjer med varierande, ålder, ursprung och utbildning. Vidare använde vi oss även av ett så kallat snöbollsurval⁶⁷, d.v.s. att våra intervjupersoner tillfrågades om de kände fler som kunde tänkas vara intresserade av att intervjuas, och på detta sätt fick vi ytterligare fler intervjupersoner. De som tackade ja till intervjun, intervjuades sedan av en av författarna till denna uppsats. Intervjuerna genomfördes i intervjupersonernas hem, och intervjuerna kom att spelas in. Intervjuerna bestod av åtta stycken frågor, med tillhörande delfrågor.⁶⁸ I vissa av familjerna hade enbart den ena partnern möjlighet att delta, vi ansåg dock att detta inte skulle frambringa betydande oriktigheter, då vi antog att båda föräldrarna hade inblick i de frågor⁶⁹ som skulle ställas.

Intervjupersonerna valdes ut utefter olika kategorier som sammanställts i ändamål att få en helhetlig förståelse inom vissa perspektiv, som vi ansåg var intressanta utefter denna uppsats syfte. Vissa av kategorierna kunde vi på förhand klassificera in vissa familjer i, då vi hade vissa förkunskaper om familjerna, andra kategorier hade vi en förhoppning om att någon av familjerna skulle passa in i. Kategorierna var åtta till antalet, och var följande: Ekonomisk uppdelning i hushållet: gemensam ekonomi₁ eller delad ekonomi₂. Antal Barn: ett barn₃ eller flera barn₄. Utbildning: likartad utbildning₅ eller olika utbildning₆. Samt Lön: likartad lön₇ eller olikartad lön₈. Samtliga familjer kom att klassificeras in i flera av våra kategorier, och samtliga kategorier blev uppfyllda.

Intervjuerna i denna uppsats är således inte tänkta att ge generella svar på de frågor som ställts, utan är snarare tänkta att vara ett komplement till dokumentanalysen, genom att tillföra småbarnsföräldrars åsikter gällande föräldraförsäkringen och en framtida kvotering. Dock skall en försiktighet intas även gällande småbarnsföräldrarnas värderingar, då svaren kan ha påverkats av en intervjuareffekt.⁷⁰ Intervjuareffekt innebär att intervjuaren kan påverka intervjupersonens svar, bara genom att vara sig själv. Exempelvis kan könet, åldern, den sociala bakgrunden och etniciteten på intervjuaren inverka på de svar som fås. Även om denna uppsats författare skiljer sig åt i dessa avseenden, påverkar dessa faktorer ändå, eftersom det inte är intervjuaren i sig som påverkar, utan snarare intervjupersonens preferenser och förutfattade meningar. Även vilket

⁶⁷ Denscombe 2009, s. 38.

⁶⁸ Se Bilaga 8.

⁶⁹ Se Bilaga 8.

⁷⁰ Denscombe 2009, ss. 244-245; Bryman 2013, ss. 222-223, 229.

ämne som diskuteras kan påverka intervjupersonen, om frågorna är av en känslig eller personlig art, kan intervjuareffekten också komma att bli större.⁷¹ Då frågorna berörde inkomst, utbildning, familjesituation och egna åsikter kan det således tänka att svaren som gavs inte var fullständigt korrekta, då dessa typer av frågor kan vara känsliga och/eller besvärande för en del individer.⁷² Svaren som getts i denna uppsats riskerar därmed att ha blivit besvarade utefter vad intervjupersonen trott att vi önskat få höra och skall således beaktas med viss försiktighet.

1.5.3 Egna tabeller

Det har funnits mycket statistik på detta område, dock så har inte all statistik varit lättöverskådlig. Därmed har egna tabeller gjorts, baserat på redan publicerad statistik från exempelvis FK och SCB, för att synliggöra de delar som varit centrala för denna uppsats.

1.5.4 Etik

Från ett etiskt perspektiv har vi tagit i beaktning våra intervjupersoners anonymitet, detta genom att ej utlämna de namn som intervjupersonerna nämnt, vare sig på dem själva, sina barn eller orten de bor på. Dock har vi valt att vid vissa tillfällen nämna könet på personen, detta för att det inom denna uppsats är väsentligt att få en inblick i hur skillnaderna mellan könen ser ut, gällande föräldraförsäkringen. Intervjupersonerna informerades om att de när som under intervjun kunde välja att avbryta hela intervjun eller välja att inte svara på en specifik fråga. De kunde även välja att i efterhand meddela att de inte ville att ett särskilt svar togs upp i denna uppsats, eller att de inte alls ville medverka. De informerades om att intervjun kom att spelas in, samt att inspelningen skulle komma att raderas efter denna uppsats publicering, men att de kunde komma att citeras i uppsatsen. De informerades även om att de, trots anonymiteten, kunde riskera att bli igenkända i texten ifall det var någon som var bekant med både intervjupersonen och en av denna uppsats författare, och på så sätt kan utröna vem intervjupersonen är. De dokument som vi har använt oss av har samtligt material varit offentligt och därmed har ytterligare etiska överväganden inte gjorts gällande materialet.

1.6 Avgränsning

Då detta område är så pass stort och omfångsrikt så kräver det en avgränsning. Då materialet vi använt oss av, till viss del består av extern statistik så innebär detta att vi måste kunna avgränsa

⁷¹ Denscombe 2009, ss. 244-245.

⁷² Ibid., ss. 244-245.

oss i enlighet med de redan existerande kategorierna. Statistiken vi har att tillgå delar enbart upp kategorier i “mamma” och “pappa”, och därmed kommer vi enbart använda oss av dessa två kategorier. Således så har urvalet bland våra intervjupersoner baserats utifrån kategorierna “mamma” och “pappa”, och vi har utifrån detta enbart intervjuat personer som lever i en heterosexuell parrelation och som tar ut föräldrapenning.

1.6.1 Felkällor

Statistiken kan komma att bli missvisande då uttaget av FPD ej är komplett då de individer som bor i Sverige men arbetar utomlands i ett EU/EES land eller Schweiz, inte syns i den svenska statistiken utan istället får föräldrapenning från det land de arbetar. Även om de som bor i ett annat land men som arbetar i Sverige får föräldrapenning här och således hamnar i den svenska statistiken, kan det ändå bli problematiskt att uttala sig om huruvida dessa två grupper neutraliserar varandra.⁷³

I vår avgränsning har vi valt att enbart fokusera på “mamma” och “pappa” och därmed så kommer ingen närmre diskussion föras angående ensamstående-, samt homosexuella föräldrar då de faller utanför denna uppsats syfte. Dock skall det påpekas att både ensamstående-, samt homosexuella föräldrar har rätt till föräldrapenning⁷⁴ och således kommer deras uttag att synas i statistiken. Det blir därmed problematiskt att knyta vissa siffror till enbart heterosexuella parrelationer.

1.7 Disposition

I kapitel 2 behandlas föräldraförsäkringens resa från 1970-talet, till idag. Kortfattat redogörs för de reformer som legat till grund för dagens föräldraförsäkring samt vilka incitament regeringen framfört, för genomförandet av dessa reformer.

I kapitel 3 diskuteras de olika aspekter som finns på föräldraförsäkringen utifrån de traditionella mikro-, meso-, samt makro-nivåerna. På mikro-nivån kommer en undersökning göras huruvida familjen kan tänkas påverkas av olika faktorer i sitt val av ett jämställt eller ojämnt uttag av FPD. På meso-nivån kommer en analys göras av hur myndigheter samt arbetslivet påverkar uttaget av föräldraförsäkringen. På makro-nivån undersöks hur politiken påverkar

⁷³ Försäkringskassan 2016a, s. 18.

⁷⁴ SFB 12 kap.

föräldraförsäkringen, samt görs en redogörelse av vilka problem som finns gällande den nuvarande framställningen av bland annat statistik.

I kapitel 4 diskuteras de uppkomna resultaten från avsnitt två och tre. En analys görs av vilka konsekvenser, en helt kvoterad föräldraförsäkring, kan tänkas få. Därefter förs även en diskussion om i vems intresse föräldraförsäkringen kan tänkas verka i.

I kapitel 5 ges en kort sammanfattning av det som framkommit i denna uppsats, samt besvaras uppsatsens frågeställning. Även förslag på framtida forskning ges.

2 Reformerna

2.1 Historisk bakgrund av reformer inom föräldraförsäkringen

År 1974 infördes den svenska föräldraförsäkringen, ett införande som innebar att både kvinnan och mannen hade samma rättighet att få ut ersättning för att stanna hemma med barnen. Tidigare hade det funnits en moderskapsförsäkring⁷⁵, dock var denna försäkring enbart till för mammorna. Föräldraförsäkringens införande innebar därmed att även män hade rätt till ersättning för att stanna hemma med sitt barn under dess första tid.⁷⁶ Under föräldraförsäkringens första år var det enbart 0.5 % av männen som stannade hemma, och antalet fortsatte att vara lågt under resten av 70-talet samt 80-talet.⁷⁷ I en undersökning som publicerades 1984, framkom det att föräldraförsäkringen dittills lett till att kvinnor fått svårare att slå sig in på arbetsmarknaden.⁷⁸ Genom att det på denna tid förutsattes att kvinnor skulle ta ut merparten av föräldraförsäkringen medförde detta en diskriminering då arbetsgivarna inte ville anställa kvinnor i oro över att kvinnorna senare skulle skaffa barn och således skulle vara borta från arbetet under en lång tid. En annan problematik som fanns vid den här tiden var att det var svårt att få tag på barnomsorg, vilket ledde till att vissa (kvinnor) fick sluta sitt arbete efter sin föräldraledighet, då de inte hade någon som kunde passa barnen.⁷⁹ Syftet med lagen⁸⁰ var att göra det möjligt för kvinnor att både vara yrkesverksamma och bilda familj, och lagen blev därmed inte uppfylld under denna period.

Eftersom männens uttag av FPD varit så lågt under 70-, 80-, och 90- talet, infördes en reform år 1995 som ämnade få pappan att ta ut fler dagar. Lösningen här blev en delvis kvoterad föräldraförsäkring som innebar att en månad, 30 dagar, var reserverad för vardera föräldern. Detta för att förhindra att en av föräldrarna tog ut samtliga dagar.⁸¹ Regeringen framhöll i propositionen att det skulle gynna både pappor och barn om pappan är mer hemma, men även att det skulle komma att gynna kvinnans situation på arbetsmarknaden. Genom att pappor skulle komma att ta mer ansvar för barnet och hushållet, via en delvis kvoterad föräldraförsäkring, menade regeringen att detta även leder till ökad jämställdhet då yrkesavbrottet i samband med skaffning av barn skulle bli mer likartad för både kvinnor och män. Enligt den dåvarande regeringen, tog pappor inte ut FPD i så stor utsträckning på grund av arbetsgivarna och deras

⁷⁵ Riksförsäkringsverket s. 50ff

⁷⁶ Widerberg 1980, s. 111.

⁷⁷ Försäkringskassan 2014a, ss. 1-7.

⁷⁸ Calleman, 1984, ss. 88, 94.

⁷⁹ ibid.

⁸⁰ Prop 1993/93:147.

⁸¹ Prop 1993/93:147, ss 63-67; Försäkringskassan 2014a, ss. 6-7.

negativa inställning till fäderns frånvaro från arbetet, samt att många mammor ville ta ut hela föräldraförsäkringen själv och således trängde ut pappor från denna förmån. Genom denna reform skulle det således anses naturligt på arbetsplatsen, samhället och familjen att pappan tar ut föräldraledighet.⁸² Resultatet av reformen blev att männens uttag av dagar ökade, och 1998 var deras andel av uttag av dagar 10 %.⁸³

Nästa reform som kom år 2002, då bland annat en andra reserverad månad infördes. Som argument för reformen, anges det i propositionen den positiva verkan införandet av den reserverade månaden 1995 hade.⁸⁴ Ytterligare argument som yttras i denna proposition är att båda föräldrarna har ett gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling, och att det således är önskvärt att båda föräldrarna stannar hemma med barnet.⁸⁵ Att pappor tar en större del av ansvaret under barnens första levnadsår genom föräldraförsäkringen skulle gynna barnen då de får en god kontakt med både mamman och pappan, men även att det gynnar jämställdheten både i hemmen och på arbetsplatser.⁸⁶ Även efter denna reform ökade det totala antalet dagar som män tog ut, då det år 2006 hade ökat till ca 20 %.⁸⁷

År 2008 infördes jämställdhetsbonusen⁸⁸, även den i syfte att få ett mer jämställt uttag av FPD, men då den var för komplicerad så reformerades denna år 2012.⁸⁹ Jämställdhetsbonusen innebär att ju mer som föräldrarna delar lika på dagarna desto mer pengar betalas ut i en bonus, 50 kronor per förälder och dag som delas lika, dock med ett maxbelopp.⁹⁰ Enligt den nuvarande regeringen har bonusen inte den avsedda effekten, d.v.s. att öka ett jämställt uttag, och ett förslag på att slopa bonusen lades fram i budgetpropositionen för år 2016. Vidare utredde socialdepartementet frågan, och idag finns det ett färdigt förslag på lagändring i Ds: 2015:55.

Den senaste reformen infördes den 1 januari 2016, och innebar att ytterligare en månad reserverades till vardera föräldern, även kallad den tredje pappamånaden. Syftet till denna ändring var att få föräldrar att ta ett jämställt ansvar för hem och barn. Genom denna lagändring menar regeringen att kvinnans arbetssituation skulle förbättras. Flera forskare har visat på det faktum att kvinnan tar ut merparten av föräldraledigheten, medför att hon är ifrån sin arbetsplats längre än mannen. Detta och det faktum att kvinnor även är överrepresenterade gällande deltidsarbeten, medför försämrade utveckling-, lön-, samt karriärmöjligheter på grund av att

⁸² Prop 1993/93:147, ss. 63-67.

⁸³ Försäkringskassan 2014a, ss. 6-7.

⁸⁴ Prop 2000/01:44, ss. 23-24.

⁸⁵ *ibid*, ss. 22, 25.

⁸⁶ *ibid*.

⁸⁷ Försäkringskassan 2014a, ss. 6-7.

⁸⁸ Lag om jämställdhetsbonus SFS 2008:313, 7§, SFB 2010:110, 12 kap 17 §.

⁸⁹ Försäkringskassan 2014a, ss. 6-7, SFS 2008:313.

⁹⁰ Försäkringskassan 2016b, Lag om jämställdhetsbonus SFS 2008:313, 5§,7§.

dessa omständigheter kan påverka arbetsgivarnas syn på kvinnornas arbetssituation.⁹¹ Genom att kvinnor är de som i högre grad är de som tar ut föräldraledighet, och väljer att jobba deltid för att kunna ta hand om hushåll och barn, innebär detta också att arbetsgivarna ser kvinnor som en riskgrupp att anställa då det finns en möjlighet för dem att bli gravida och därmed, senare, behöver ta ut föräldraledighet.⁹² Detta problem var samma problem som uppmärksammades i studien från 1984.⁹³ Denna problematik lyfts senare i avsnitt 3.2.

Ett annat mål som denna proposition har är att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen. Ett av dessa mål är att den ekonomiska jämställdheten, som innebär att oavsett om en individ är kvinna eller man skall personen ha likvärdiga möjligheter gällande utbildning och betalt arbete som i sig leder till ekonomisk självständighet. Då kvinnor är de som tar ut mer föräldraledighet, leder detta på kort sikt till begränsade lön-, och karriärmöjligheter, men på längre sikt leder detta även till försämrade pension jämförelsevis till mannen.⁹⁴ Vidare menar regeringen på att denna ändring även kan leda till att barnen får en jämbördig relation till båda sina föräldrar. (Se avsnitt 3.3)

2.2 Sammanfattning av reformers syfte

Sammanfattningsvis så har det framförts som argument, i propositionerna till lagar och reformer, att dess tillkomst ämnar att: 1) Öka jämställdheten genom att öka incitamenten av pappan att ta mer ansvar för barn och hushåll, och således lämna mer utrymme för mammor att förvärvsarbeta. 2) Att det ligger i barnens intresse att ha en bra kontakt med både mamma och pappa vilket gynnas av att mamman och pappan delar mer jämställt på föräldraförsäkringen. 3) Genom att få pappor att stanna hemma med barnen skall en del av den diskriminering på arbetsplatser gentemot kvinnor upphöra, då det inte längre kan anses vara riskabelt att anställa kvinnor. Genom att det skulle ses som självklart att även män stanna hemma med barnen skulle därmed den statistiska diskrimineringen upphöra. Detta på grund av att ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen skulle leda till en lika riskfylld investering av arbetsgivaren att anställa både män och kvinnor, då båda riskerar att i framtiden ta ut föräldraledighet.

Genom dessa reformer önskar således regeringen ett mer jämställt uttag och de har i sina propositioner angett en del anledningar till hur det kommer sig att familjer inte fördelar föräldraförsäkringen jämställt. I följande kapitel undersöks detta närmre, och även hur politiken, myndigheter och arbetsliv påverkar uttaget av FPD.

⁹¹ Prop 2014/15:124, s. 10.

⁹² Prop 2014/15:124.

⁹³ Calleman, 1984, se sida 14.

⁹⁴ Prop 2014/15:124, s. 10; Öjemark 2016.

3 Resultat

Hur ser uttaget ut idag?

Sedan 1974 har uttaget av föräldrapenningdagar (FPD) förändrats gällande fördelningen mellan kvinnor och män.⁹⁵ 1974 tog kvinnorna ut, i det närmaste, samtliga dagar, medan de för år 2015 tog ut ca 74 % av det totala antalet dagar.⁹⁶ I bilaga 1 och 2, ses uttaget baserat på barnets födelseår, kön samt barnets uppnådda ålder. Till dessa bilagor kommer vi senare att återkomma till i analysen, då dessa är av extra intresse där. I bilaga 4 och 5, ses det att kvinnor totalt tog ut ca 19 miljarder av föräldrapenningsersättningen, och män tog ut totalt ca 10 miljarder år 2015. D.v.s. männen tar ut ca 26 % av dagarna men ca 32 % av den totala ersättningen. Männens uttag är också mer koncentrerat till sommarmånaderna⁹⁷, vilket enligt FK är för att männen drygar ut semestern.⁹⁸ Detta kan bero på att individer utnyttjar det faktum att en arbetsgivare inte får neka en anställd föräldraledighet.⁹⁹

3.1 Familjens handlingsmöjligheter

För att kunna förklara varför vissa familjer väljer att fördela dagarna mer jämställt och varför vissa familjer väljer att låta den ena föräldern ta ut merparten av dagar, krävs det en undersökning av vilka faktorer som kan tänkas påverka den enskilda familjens val av hur de fördelar föräldrapenningen. För att få en bredare förståelse av vad som driver familjerna i deras val används här Webers handlingstypologier för att på så sätt kunna ge en tänkbar förklaring till varför individer och familjer gör olika val trots dem påverkas av samma betingelser. Webers handlingstypologier överlappas av Habermas syn på instrumentellt handlande, och för denna uppsats är det viktigt att beakta den distinktion mellan Webers och Habermas syn på rationalitet. Weber hjälper till att förklara enskilda individers handlingar inom familjen. Habermas å andra sidan kompletterar här Weber genom att förklara familjens instrumentella handlande mot de olika systemen, något som vi återkommer till senare i analysdelen.¹⁰⁰

⁹⁵ SCB 2014, s. 42.

⁹⁶ Se Bilaga 6. SCB 2014, s. 42.

⁹⁷ Se bilaga 6.

⁹⁸ Försäkringskassan 2014b.

⁹⁹ SFS 1995:584, 1§, 3§, Föräldraledighetslag.

¹⁰⁰ Carlsson 1988, ss. 231ff.

3.1.1 Ekonomiska incitament

En inverkan faktor angående det ojämsställda uttaget av FPD är de ekonomiska incitament som finns gällande föräldrapenningens ersättning gentemot hushållens inkomst. Då föräldrapenningen baseras på en individs SGI och därmed är procentuellt uträknad utifrån en individs inkomst¹⁰¹ leder detta till att hushållen förlorar mer på att låta den som har högst inkomst att stanna hemma. Dessutom så ersätts inte hela beloppet procentuellt på de individer som tjänar mer än 10 PBB.¹⁰² Detta medför att de som tjänar betydligt mer än detta inkomsttak, kommer därmed få lika mycket i ersättning som en som tjänar högst 10 PBB, vid uttag av FPD. Ofta leder detta till att männen förlorar mer på att ta ut föräldraledighetsdagar, främst på grund av att de generellt sett tjänar mer än kvinnor, år 2014 var kvinnors löner generellt ca 86.8 % av männens löner.¹⁰³ Detta medför att hushållen förlorar mer reell inkomst ifall pappan som generellt sett har högre inkomst än kvinnan, tar ut föräldraledighet.¹⁰⁴ Detta var något som överensstämde med de intervjuer som genomförts för den här uppsatsen. Av de åtta intervjuer som gjorts angav sju stycken familjer att ekonomin spelade en stor roll i deras uttag av dagar. Några av familjerna menade att en hel kvotering inte hade varit möjlig då, det i dessa fall, kvinnan inte hade en inkomst och således skulle familjen mista sin försörjning ifall mannen var tvungen att ta föräldraledighet.

Hushållen funderar här aktivt över vilka konsekvenser deras agerande kan leda till och därefter väljer det medel som bäst överensstämmer med de mål som hushållen har.¹⁰⁵ För de familjer som tjänar mer på att låta kvinnan ta ut merparten, verkar därmed ha drivits av det målrationella handlandet då de ekonomiskt sett tjänar mer på denna typ av uttag. Detta handlande kan tänkas ge en delförklaring till varför vissa familjer inte delar jämt utan tar ut föräldradagarna ojämsställt. Dock kan detta målrationella tänkande inte förklara hela sneddrivningen av uttaget av dagar. I en rapport från 2013, ifrågasätter Försäkringskassan argumentet att det är ekonomiska incitament som påverkar familjernas uttag. FK menar på att i de familjer där det är kvinnan som har den högsta inkomsten, och således borde vara den som förlorar mest på att vara föräldraledig, är det fortfarande kvinnan som tar ut merparten av föräldrapenningdagarna.¹⁰⁶ Detta återspeglades i två av våra intervjufamiljer, där kvinnan hade högre lön än mannen, men ändå var det kvinnan som tog ut merparten av dagarna. Här kan det målrationella, eller det instrumentella handlandet inte förklara dessa hushålls val, utan här kan istället de värderationella eller traditionella handlingarna

¹⁰¹ Försäkringskassan 2015a, s. 1.

¹⁰² SCB 2016, SFB 12 kap 26 §.

¹⁰³ Medlingsinstitutet 2014, s. 1.

¹⁰⁴ Duvander 2014, s. 914.

¹⁰⁵ Weber 1968, ss. 24-25.

¹⁰⁶ Arwidsson, Cedstrand, Qian & Wiberg 2013, s. 6.

snarare vara närmre en förklaring. Ett traditionellt handlande innebär att handlingen styrs av ingrodda vanor utan så mycket betänkande över vare sig, mål, värden eller konsekvenser.¹⁰⁷ Det kan därmed tänkas att dessa hushåll drivs av att det traditionellt sett är kvinnan som kopplas samman med omvårdnad och barnpassning, och således kan det ses som självklart i vissa familjer att det skall vara mamman som stannar hemma med barnet, oavsett ekonomiska förluster. Dock så är förklaringen mer trolig att vara en blandning av traditionellt och värderationellt handlande, där hushållen samtidigt lägger ett värde i vad kvinnligt och manligt innebär och således utgår från dessa föreställningar i deras val.¹⁰⁸ I dessa hushåll kan det därmed vara troligt att de har en syn på kvinnor som de som är bäst lämpade att stanna hemma med barnen, och synen på mannen är troligtvis att han är bäst lämpad att arbeta. En syn som har grund i den horisont av kunskaper och erfarenheter och som konstruerar en individs livsvärld. Detta är något som även FK argumenterar för och de menar på att könet på individen är den största enskilda anledningen till att det sker ett ojämnt uttag av föräldraförsäkringen.¹⁰⁹

3.1.2 Könsnormer

I statistik från SCB¹¹⁰ kan det utläsas att kvinnor generellt ägnar sig åt ca 1 timmes mer obetalt arbete, hushållsarbete, barnomsorg etc., per dygn än män. Männen, å andra sidan, ägnar ca 1.5 timme mer åt betalt arbete per dygn än vad en kvinna gör.¹¹¹ Denna differens i det betalda/obetald arbetet, kan tänkas bli ett problem i de hushåll där de inkomstbringande individerna inte tillämpar en gemensam ekonomi. Genom att kvinnan blir den som arbetar mer i det gemensamma hemmet utan att få betalt för det, blir det så att kvinnan, grovt sagt, arbetar gratis åt familjen. Det kan dock tänkas att hushåll av den här typen reglerar denna snedrivning själv, och således bidrar olika till den gemensamma hushållskassan. Dock leder denna uppdelning av betalt och obetalt även till att kvinnan blir den som drabbas när hon kommer upp i den ålder då det är dags att ta ut sin pension. Detta genom att kvinnan i större utsträckning tar ut föräldraledighet och arbetar deltid¹¹², för att bland annat ta hand om barnen och hushållet¹¹³ och således blir den som ekonomiskt förlorar på detta upplägg, i form av tjänstepension.¹¹⁴ Dock är det viktigt att tilläggas att för de föräldrar som är föräldralediga eller jobbar deltid och har barn under 4 år, finns pensionsrätt för barnår till den allmänna pensionen. Detta för att kompensera det

¹⁰⁷ Weber 1968, s. 25.

¹⁰⁸ ibid, s. 26.

¹⁰⁹ Arwidsson, Cedstrand, Qian & Wiberg 2013, s. 6.

¹¹⁰ SCB 2014, s. 38.

¹¹¹ ibid, s. 38.

¹¹² ibid, s. 5.

¹¹³ ibid, s. 47.

¹¹⁴ Öjemark 2016, ss. 1, 16, Staf 2016.

ekonomiska inkomstbortfallet som denna grupp annars skulle drabbas av i sin allmänna pension.¹¹⁵

Inom föräldraskapet, finns det en diskurs gällande kärnfamiljen och samt att mammor och pappor är olika. Inte enbart genom det biologiska könet utan även inom vilka egenskaper och förmågor som sammankopplas till individens kön. Lisbeth Bekkengen menar att olikheterna har utgång i det biologiska könet men mynnar sedan ut i en könsmaktstruktur, där kvinnor underordnas män.¹¹⁶ Moderskap kopplas till omvårdande då kvinnor i alla tider har fött barn, tagit hand om barn och kvinnor socialiseras av samhället till att ta hand om barn, och får således en viktig roll för barnet under dess första tid.¹¹⁷ Faderskap är istället förknippat med lek, bus och aktiviteter och denna relation till barnet inträder inte förrän barnet blir äldre.¹¹⁸ Barnets rättigheter har från 1900-talet och fram till idag, blivit stärkt, och barnens välmående har hamnat i fokus. Denna starka barncentrering är något som förknippats med de nordiska länderna, och kanske framförallt Sverige. Detta har även resulterat i en förändrad relation mellan män och deras barn, och huruvida de tar ut föräldraledighet eller ej kan kopplas till männens barnorienterade maskulinitet.¹¹⁹ Dock kan pappan välja om de vill omsätta denna barnorienterade maskulinitet till praktik eller inte. Väljer pappan att inte göra det så påverkar detta inte pappan i hans maskulinitet, skulle pappan ändå välja att omsätta detta i praktiken, skulle det inte heller påverka maskuliniteten. Pappan kan därmed välja om han vill göra avkall på karriären för att vara hemma med barnen, men de behöver inte. Barnorientering är därmed en uppvärderande av barns betydelse och talar snarare till männens behov än barnets behov. Barncentrering är istället när barnets bästa sätts först och föräldrarna anpassar sig efter barnets behov, och detta förknippas snarare med mammor.¹²⁰

Bekkengen menar på att denna skillnad mellan barncentrering och barnorientering visar sig när diskursen moderskap-faderskap framträder. Genom de normer för vad barnets bästa består i, sätts det även en del förväntningar på vad föräldrarna skall åstadkomma, och förväntningar på vad moderskap och faderskap innebär är också olika.¹²¹ Genom att mamman är den som förväntas vara den huvudansvarige föräldern sätts även andra förväntningar på henne, det är mammans ansvar att se till att barnets behov uppfylls. Pappan har istället ett större handlingsutrymme att

¹¹⁵ Pensionsmyndigheten 2016, s. 1.

¹¹⁶ Bekkengen 2011, ss. 251-252; För vidare resonemang se avsnitt 3.2 i uppsatsen.

¹¹⁷ *ibid*, ss. 251-252.

¹¹⁸ Bekkengen 2011, s. 252.

¹¹⁹ *ibid*, s. 255.

¹²⁰ *ibid*, ss. 255-256.

¹²¹ *ibid*.

själv välja vilken nivå han vill ha på sitt föräldraskap då normerna för faderskap går hand i hand med en barnorientering, inte en barncentrering. Detta leder också till att om en pappa väljer att ta ett stort engagemang och ansvar i föräldraskapet, möts han av beröm och gillande av omgivningen, något som istället förväntas av mamman.¹²² Från samhället sätts det därmed vissa förväntningar på kvinnan som starkt kopplas samman med en barncentrering, dessa förväntningar kan sedan införlivats genom att kvinnan lever upp till dessa krav. Eftersom de rådande normerna utgår från patriarkatet, förtrycks här kvinnor inom sin livsvärld, genom att försöka förhålla sig och definiera sig till den manliga normen. Detta utgör ett motståndsfält, där normerna på de olika nivåerna kolliderar fortlöpande, och maktstrukturen inom samhället framhävs där mannen som norm blir den dominerande normen. I de intervjuer som genomfördes angav ingen av familjerna att det var på grund av invanda könsroller som påverkade dem i deras val. Detta är troligtvis inte så märkligt då dessa könsroller är svåra att identifiera på grund av att patriarkatet är ett system som implementeras hos individer i en ung ålder, och blir således också en svårupptäckt företeelse i det dagliga livet. Även om dessa företeelser är upptäckbara hos en del av våra intervjupersoner, kan det samtidigt vara obekväma, för en del, att erkänna deras existens då det samtidigt innebär att erkänna en könsmaktsstruktur inom sin egen familj. Dock angav en del av intervjupersonerna att det fanns en önskan om att stanna hemma från kvinnans sida, som de sedan kopplade till att de burit barnet under lång tid och således var obekväma att skiljas från sitt barn.

Vidare kan Webers värderationalitet troligtvis ge svar på varför vissa familjer väljer att låta kvinnan vara hemma med barnen mer än mannen. Att samhället i sig sätter epitet på vad som kopplas till moderskap och faderskap, skapas också normer. Kvinnan har traditionellt sett varit den som haft huvudansvar för barn och hushåll, och därmed kan det tänkas att en del familjer utgår från att det är kvinnan som är den som är bäst lämpad att vara hemma med barnet efter födseln, och således blir det kvinnan som tar ut merparten av föräldraförsäkringen. Genom den barncentrering som starkt kopplas till moderskap blir det således rationellt inom vissa familjer att låta kvinnan vara hemma. Samtidigt finns det säkerligen de familjer som resonerar tvärtom, d.v.s. att låta både mamman och pappan vara hemma skulle vara det som är det som är mest korrekt. Dessa familjer drivs troligtvis av ett jämställt tänkande och reflekterar över sina val utefter sin egen moral. Detta värderationella handlande grundas således på den egna moralen, värderingar etc., något som konstituerar individens livsvärld.

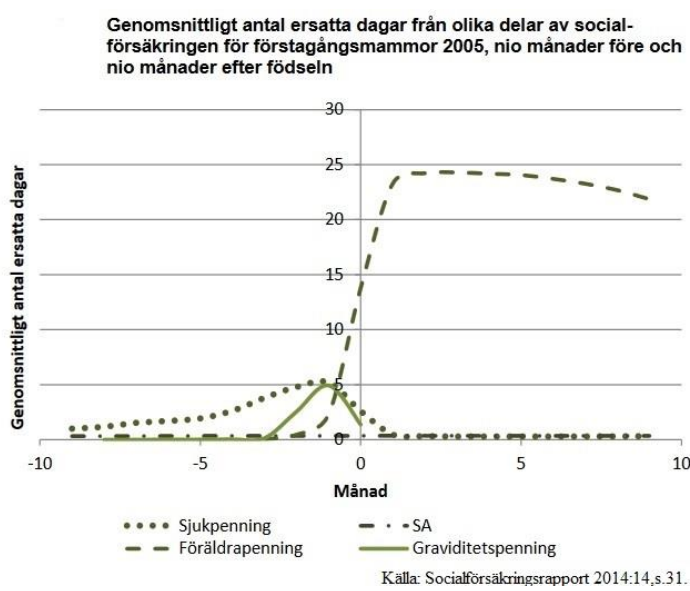
¹²² Bekkengen 2011, s. 257.

3.1.3 Den naturliga inverkan

En naturlig inverkan, menas här vara de normer som är skapade av naturen och inte av människan, men som människan ändå, till viss del, måste rätta sig efter. Vad dessa normer har gemensamt är deras styrande av människan, genom exempelvis biologiska faktorer.¹²³ Nedanför är tre av dessa biologiska omständigheter identifierade samt deras påverkan på familjers uttag av FPD; det fysiska hälsotillståndet i samband med födseln, graviditetssvårigheter och amning. Genom att identifiera dessa biologiska inverkansfaktorer kan en delförklaring ges till varför det, blir ett ojämnt uttag av föräldrapenningen.

Det fysiska hälsotillståndet efter födseln

Att föda barn är en stor fysisk utmaning som modern utsätts för, och en del drabbas av olika komplikationer efter en förlossning. I statistik från FK påvisas det att, den vanligaste (ca 40%) sjukskrivningen hos kvinnor efter att de fött sitt första barn, är olika graviditets-, och förlossningskomplikationer.¹²⁴ Efter andra barnets födelse är det istället psykiska sjukdomar som dominerar, när kvinnor sjukskriver sig, följt av graviditets-, och förlossningskomplikationer.¹²⁵ Detta resulterar dock inte i att kvinnor sjukskriver sig mer efter första barnets födelse. I statistik som FK tagit fram på hur kvinnor och mäns sjukskrivningsdagar korrelerar med

förstagångsfödelse, visar på att kvinnor generellt har fler SPD än mannen innan första barnets födelse.

Under graviditeten ökar sedan kvinnors SPD avsevärt, för att sedan minska i samband med födseln och därefter.¹²⁶ En trolig förklaring är att kvinnor istället för sjukskrivning tar ut föräldraledighet/föräldrapenning, och enbart tar ut sjukpenning ifall hon är så pass sjuk att hon inte kan vårda sitt barn.¹²⁷

Figur 1. Socialförsäkringsrapport 2014, s. 31.

¹²³ Se Hydén 2002, ss. 124-127.

¹²⁴ Se bl. a. Högfeldt m.fl. 2014, ss. 36-37; Thompson; Roberts; Currie; Ellwood, 2002 och Gyhagen 2013, s. 17.

¹²⁵ Högfeldt m.fl. 2014, ss. 36-37; Miller 2014.

¹²⁶ Ibid, ss. 27-28.

¹²⁷ Angelov m.fl. 2011, s. 41; Högfeldt m.fl. 2014, s. 51.

Ny forskning visar dessutom på att det tar mer tid än de vedertagna sex veckorna att återhämta sig från en förlossning, under vilka kvinnor får stöd och vård. "The research shows that more realistic and woman-friendly postnatal services are needed. Women feel that it takes much longer than six weeks to recover and they should be supported beyond the current six to eight weeks after birth"¹²⁸ En annan viktig faktor när det gäller att presentera rättvis statistik gällande sjukskrivning efter förlossningen är kejsarsnitt, något som kräver betydligt mer tid för läkning och återhämtning än vid en naturlig förlossning.¹²⁹ Under 2014 skedde 17,7 % av alla förlossningar via kejsarsnitt.¹³⁰ Till dessa två, rent fysiska påverkningsfaktorer, tillkommer även ett dolt problem, sjukdom som är av en psykisk art och benämns som postpartumdepression eller förlossningsdepression.¹³¹ Denna diagnos drabbar cirka 10 % av alla nyblivna mödrar varje år och varar vanligtvis upp till ett halvt år, men kan för en del kvinnor vara längre.¹³²

Sammanfattningsvis leder detta i sin tur också till en sneddrivning av det statistiska materialet, då en del av de kvinnor som tar ut föräldrapenning, lämpligen borde varit sjukskrivna. En förklaring till att familjer väljer att låta kvinnan vara föräldraledig istället för sjukskriven kan bero på ekonomiska incitament. Den sjukpenninggrundande inkomsten är 77.6 % av ens intjänade inkomst (se avsnitt 2.1), dock så finns det ett inkomsttak som gör att allt därutöver ej räknas in i SGI:n. Detta inkomsttak är för sjukpenning 7.5 PBB som år 2016 uppgår till 44 300 kr vilket i sin tur leder till en totalsumma på 332 200 kr per år.¹³³ Inkomsttaket för föräldrapenningen uppgår istället till 10 PBB¹³⁴, och således blir totalsumman 443 000 kr per år, detta resulterar således i att den kvinna som tjänar mellan 332 200 kr och 443 000 kr per år, förlorar på att gå sjukskriven istället för att ta ut föräldrapenning. Dessutom tillkommer det karensdagar när sjukpenning tas ut.

Graviditetssvårigheter

Ytterligare en faktor som kan påverka det ojämslida uttaget är det faktum att kvinnor kan komma att använda en del av sin föräldrapenning redan innan barnet är fött.(se Bilaga 1) Kvinnor har rätt till en graviditetspeng i samband med graviditet, d.v.s. att de kan stanna hemma och inte arbeta och ändå få ersättning för förlorad arbetsinkomst. Denna ersättning kan betalas ut tidigast 60 dagar före beräknad förlossning och maximalt i 50 dagar fram till den 11 dagen före den

¹²⁸ Wray, 2011.

¹²⁹ <http://www.karolinska.se/for-patienter/alla-mottagningar-och-avdelningar-a-o/kvinnokliniken/bb-avdelningar/bb-huddinge-k77/kejsarsnitt/>. [senast besökt 2016-05-12].

¹³⁰ <http://www.socialstyrelsen.se/statistik/statistikdatabas/graviditeter-forlossningarochnyfodda>.

¹³¹ Jfr. Brown & Lumley 2000; Wickberg & Hwang 2003.

¹³² Se Wickberg & Hwang 2003, ss. 19-25.

¹³³ Försäkringskassan 2016c, s. 1.

¹³⁴ Se vidare SCB; SFB 12 kap. 26 §.

beräknade förlossningen. Dock räcker inte vanliga graviditetsbesvär för att få denna ersättning. Kvinnan skall arbeta på ett arbete som inbegriper ett tungt fysiskt arbete där det blir svårt eller omöjligt att utföra vid en graviditet, för att vara berättigad till denna typ av ersättning samt att kvinnan inte går att omplacera.¹³⁵ För de som inte är berättigade till graviditetspenning, kan lösningen vara att istället bli sjukskriven och få sjukpenning. Vanliga graviditetsbesvär är vanligen inte tillräckligt för att få sjukpenning, såvida arbetsförmågan inte är nedsatt med en fjärdedel. Det görs alltid en individuell bedömning av hur stora besvären är innan sjukpenning beviljas.¹³⁶ För de kvinnor som inte heller blir berättigade till sjukpenning, kan då istället ta ut en del av föräldrapenningen, tidigast 60 dagar före beräknad födsel.¹³⁷

I en rapport från 2014¹³⁸ presenterar FK statistik över hur förstagångsmammor år 2005 tar ut graviditetspenning, sjukskrivning samt föräldrapenning. I den graf¹³⁹ som illustreras i rapporten, kan det utläsas att den vanligaste ersättningen som tas ut innan barnets födelse är sjukpenning, för att sedan i slutet av graviditeten övergå till föräldrapenning. Efter barnets födelse fortsätter föräldrapenning att vara den vanligaste ersättningen, medan sjukpenningen minskar. Det är således kvinnor som tar ut en del av föräldrapenningen, *innan* barnet är fött. År 2015 hade kvinnor i genomsnitt tagit ut åtta dagar innan den planerade födseln, män hade i genomsnitt tagit ut 0.02 dagar,¹⁴⁰ vilket beror på att män enbart kan ta ut föräldrapenning i samband med föräldraskapsutbildningen,¹⁴¹ medan kvinnor kan ta ut föräldrapenning 60 dagar innan den planerade födseln. Dessa olika möjligheter, genererar därmed en skillnad i uttaget av FPD mellan män och kvinnor, redan innan barnet är fött.

Amning

Den tredje och sista naturliga inverkansfaktorn som identifieras i denna uppsats är amningen. I en publikation från 2015, undersöker socialstyrelsen förekomsten av amning i de svenska hushållen. Socialstyrelsen har som rekommendation, precis som WHO, att exklusiv amning¹⁴² i sex månader är att föredra och att delamning bör ske därefter, gärna upp till barnet är ett år eller så länge barnet och föräldrarna vill.¹⁴³ Med delamning avses att barnet får, förutom bröstmjolk, läkemedel

¹³⁵ Försäkringskassan 2015b.

¹³⁶ Se Sauer 2016, Försäkringskassan u.å.

¹³⁷ Föräldraledighetslag 4 §.

¹³⁸ Högfeldt m.fl. 2014, ss. 30-31.

¹³⁹ Se Figur 1, avsnitt 3.3.

¹⁴⁰ Se Bilaga 2.

¹⁴¹ Försäkringskassan 2015c, s. 1.

¹⁴² Helamning.

¹⁴³ Socialstyrelsen 2015, s. 16.

och mediciner, även får bröstmjölk ersättning eller annan kost.¹⁴⁴ Amningen är viktig för barnet på grund av att bröstmjölken innehåller viktiga näringsämnen som stärker immunförsvaret och minskar risken för infektioner hos barnet.¹⁴⁵ Det har exempelvis visat sig vara skyddande mot öroninflammationer, övre luftvägsinfektioner, diarréer, småbarnsastma, fetma och diabetes. Även positiva hälsoeffekter har påträffats hos mammor som ammar, då risken för diabetes typ-2 samt bröst-, och äggstockscancer minskat.¹⁴⁶ I socialstyrelsens publikation framgår det att ca 96 % ammar när barnet är en vecka, varav ca 81 % är exklusivt ammande. I samband med att barnets ålder ökar, ökar också delamningen och när barnet är sex månader ammar ca 63 %, varav 15 % är exklusivt ammande.¹⁴⁷

I våra intervjuer såg vi en tendens att våra intervjupersoner inte uppgav amningen som en anledning till hur de valt att ta ut sina FPD. Efter en förfrågan om hur de såg på amningen, uppgav merparten av våra intervjupersoner, att detta var så naturligt så de hade inte ens tänkt på det som ett val. Det var något som var inräknat på förhand, att kvinnan skulle vara hemma den första tiden för att amma. Detta överensstämmer även med en studie¹⁴⁸ angående amning och vilka faktorer som påverkar planeringen av amningen, där det framkom att 99.3 % av kvinnorna i undersökningen (n=154), planerade att amma sitt barn. Vidare framkom det att majoriteten av kvinnorna som planerade att amma sitt barn (n=151), hade intentionen att exklusivt amma de första sex månaderna. Samt att majoriteten av kvinnorna planerade att vara föräldraledig med sitt barn under dessa sex månader.¹⁴⁹ Utifrån detta kan paralleller dras till den planerade föräldraledigheten och amning. Amningen blir således en naturlig norm, skapad av människans biologi, och därmed blir problematisk att bortse ifrån när det kommer till vilka incitament som finns angående uttag av föräldraförsäkringen.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att en del av den sneddrivning som finns gällande ett jämförbart uttag av FPD, beror på biologiska skillnader mellan män och kvinnor. Sammantaget så rör det sig om väldigt många FPD där uttaget troligtvis baseras på biologiska normer, konstruerade av naturen,¹⁵⁰ och således uppstår en sneddrivning som ej kan baseras på sociala normer. Ca åtta dagar tas ut innan födseln av barnet, 63 % ammar vid barnets 6 månader och ett okänt antal kvinnor tar ut föräldrapenning istället för sjukpenning. Dock är det problematiskt att

¹⁴⁴ Socialstyrelsen u.å.

¹⁴⁵ Jaminez, Garcia, Padilla, Alvarez 2013, s. 2401.

¹⁴⁶ Socialstyrelsen 2015, ss. 15-16.

¹⁴⁷ Ibid, ss. 18-19.

¹⁴⁸ Högberg 2012.

¹⁴⁹ Ibid, ss. 13, 20.

¹⁵⁰ Hydén 2002, ss. 124-127.

uppges exakta siffror på hur stor del av det ojämsställda uttaget som kan härledas till biologiska skillnader, men likväl måste hänsyn tas till dessa faktorer då det är troligt att de påverkar uttaget av föräldrapenningen.

3.1.4 Intervjuer

Utifrån våra intervjuer har det framkommit att det är flera faktorer som påverkar den enskilde familjen i deras val. Vi upptäckte dock inget samband mellan utbildning, lön, antal barn, eller hur uppdelningen av hushållens ekonomi och hur familjerna valde att dela upp uttaget av sina FPD. Istället verkade det som att det fanns så många olika aspekter inom varje familj som var med och påverkade uttaget, så att en fullständig sammanfattning blir svår. Det som däremot framkom var att vissa faktorer spelade en större roll än andra. Om vi i detta stycke avgränsar oss till faktorer på mikro-nivå, uppkom flera faktorer som samverkade med varandra gällande familjers uttag. Det angavs aldrig i någon familj, att en ensam faktor var avgörande för hur uttaget gjordes, utan samtliga familjer tog hänsyn till flera omständigheter samtidigt i deras val av uttag. De flesta av våra intervjupersoner uppgav dock att ekonomin styrde deras val, men många uppgav också att det fanns en önskan av ena partnern att stanna hemma, och detta påverkade således uttaget. Amningen påverkade i stor grad då intervjupersonerna ansåg att detta var så naturligt och självklart så att det inte ens var ett val att kvinnan skulle stanna hemma den första tiden. Detta återspeglades i intervjuer med både män och kvinnor, och amningen verkar vara i våra intervjuer så pass viktig, att den till och med i vissa fall blir viktigare än den ekonomiska faktorn. Detta återspeglas i de två familjer där familjen valde att låta kvinnan ta ut merparten av dagarna, trots det var kvinnan som tjänade mest. Vid frågan om varför denna fördelning gjordes angav båda familjerna att amningen, i samband med andra faktorer, var en stor orsak till denna uppdelning. En av papporna uppgav:

“Barnet är ju beroende av sin mamma i början, jag menar har man nu ett barn som ammar, då måste de ju få göra det anser jag. Jag skulle aldrig gå med på att sätta in ersättning och grejer bara för att jag skall vara hemma [...] Barnet skall ju ha modersmjölk, punkt och slut [...] just för att staten kvoterar tänker ju inte jag börja ge mitt barn ersättning, det är ju barockt.”

En mamma uttrycker det genom:

“Det är mamman som har bjudit på barnet, det är mamman som ska ta hand om det späda barnet, det är hormonellt, det är anknytning, det är att se ner på kvinnan och hennes roll mot det späda barnet att kvotera föräldradedighet.”

Det verkar härmed som att det är viktigt för våra intervjupersoner att kvinnan skall vara hemma den första tiden, dels på grund av amningen, men även på grund av känslor för

barnet som kopplas till rollen som mamma. Dessa två typer av handlande är känslomässiga och grundas på en medveten tro om en viss moral, något som faller inom Webers beskrivning av den värderationella handlingen. Även om dessa faktorer utpekades som en stor faktor till hur uttaget gjordes, angavs även andra inverkanse faktorer som exempelvis arbetet och arbetssituationen något som undersöks i nästa kapitel.

3.2 Myndigheters och arbetslivets påverkan

På meso-nivå har olika myndigheter och arbetsliv identifierats som påverkningsfaktorer angående den svenska föräldraförsäkringen. I denna uppsats blir det aktuellt att granska arbetslivet med deras egna regelramar såsom kollektivavtal, som direkt eller indirekt påverkar jämställdheten mellan könen. Det förefaller sig naturligt att även granska arbetsgivarnas behandling av kvinnor respektive män utifrån deras syn på föräldraledighet, dock är det något som vi i vår mening finns på både makro-, och meso-nivå.

Idag är det FK som har ansvaret över föräldrapenningen. Detta medför att FK äger rätten att utfärda föreskrifter, skapa statistik samt ansvarar för att informera samhället om rådande lagstiftning respektive dess funktioner och alla övriga frågor som berör föräldraförsäkringen. Eftersom FK bara är en part i hela samhället är det värt att först undersöka arbetslivets påverkan på föräldrapenningen och sedan återkomma till myndighetens möjligheter att påverka. Inom arbetslivet finns det å ena sidan arbetsgivare organisationer såsom Svensk Näringsliv¹⁵¹ och å den andra sidan arbetstagarorganisationer såsom LO.¹⁵² Frågan om jämställdhet inom arbetslivet väcktes redan under 1960 talet, då tankarna kring en övergång från huvudomsorgsmodellen där i huvuddrag pappor ansvarade för att säkra familjens inkomst, till tvåförsörjarmodellen där båda parterna skulle ta eget ansvar för barn och arbete.¹⁵³ Det var dock först under 1980-talet, då den första lagen om jämställdhet trädde i kraft.¹⁵⁴ I sin doktorsavhandling har Jenny Votinius¹⁵⁵ undersökt denna utveckling och konstaterat att, eftersom jämställdhetslagstiftningen har utvecklats parallellt med föräldraförsäkringslagstiftningen och vikten hade lagts på den senare, blev reformen kring jämställdheten relativt underordnad. Enligt Votinius rådde det ingen klarhet kring frågan om likabehandling, i form av tillräcklig support eller tillräckligt motstånd, och denna

¹⁵¹ Prop.2014/15:124, s. 11f.

¹⁵² Landsorganisationen i Sverige; http://www.lo.se/start/facket_forsakrar/avtalspension/?gclid=CID-vrbJ5cwCFQXicgodwJgG6A.

¹⁵³ Berggren 2005, s. 8ff.

¹⁵⁴ Lag (1979:1118) om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

¹⁵⁵ Professor i Civilrätt.

försvagade implementering av jämställdhetsnormen inom arbetslivet.¹⁵⁶ Idag finns det en stark support för likabehandling i samhället men det blir ändå inte likvärdigt för alla. En förklaring till denna problematik finns i Karin Widerbergs analyser av produktionssfärens påverkan på samhället.

Enligt Widerberg är denna problematik något mer komplicerat än enbart en rättslig reform. Med stöd i den strukturalistiska teorin¹⁵⁷ menar hon att ett antal olika produktionsätt på den ekonomiska nivån kan skapas genom kombinationen av; (1) arbetstagare, (2) varor (3) icke-arbetstagare¹⁵⁸ och (4) merarbete. För att mänskligheten ska överleva krävs det en oavbruten fortplantning och kontinuerlig skaffande av barn. Problemet är att, så fort merarbete blir aktuell, uppstår också klasser. Således kan en del av befolkningen¹⁵⁹ som har tillägnat sig merarbete utöva tryck på arbetare från andra grupper, som till följd blir en lägre klass. ”Det är då förståeligt att den ekonomiska nivån blir den i sista hand bestämmande nivån eftersom det är ju på den nivån merarbete sker.”¹⁶⁰ När kvinnor föder barn missar de möjligheten till merarbete och männen blir således de naturliga utövarna av allt merarbete. Då blir männen utgångspunkten i den ekonomiska nivån (*den manliga normen*) vilket skapar konsekvenser på de övriga nivåerna.¹⁶¹ Produktionssfären består av många olika element och när, med hjälp av rätten, olika element sammanställs i olika kombinationer skapas olika reproduktionssätt. Anordningen av elementen och den ojämna relationen på den ekonomiska nivån skapar därefter klasser. Följaktligen blir motsättningar mellan olika grupper/klasser d.v.s. män och kvinnor eller med andra ord kön, något naturligt inom kapitalismen.¹⁶²

Vidare menar Widerberg att kapitalismen med sitt sätt att reglera arbetsmarknaden utgör en viktig faktor för regleringen av reproduktionen. Eftersom privata företag inte ansvarar för kostnaderna vid graviditet, förlossning och vidare arbetsfrånvaro av kvinnan, och för att garantera produktionssättets fortbestånd, blir staten tvungen att själv reglera den kapitalistiska produktionens¹⁶³ följder. Docent Jenny Björklund formulerar det på följande sätt:

¹⁵⁶ Votinius 2007, ss.23,72.

¹⁵⁷ Se vidare Jean Piaget, *Strukturalism* (Routledge, 1971),98.

¹⁵⁸ Som t.ex. arbetslösa, sjuka, gravida kvinnor etc.

¹⁵⁹ Vanligtvis männen.

¹⁶⁰ Widerberg 1980, s. 186. Se vidare diskussionen under analysen om det ekonomiska systemet övertag med hänvisning till Hydén 2002.

¹⁶¹ Widerberg 1980, s. 187.

¹⁶² *Ibid*, s. 187 ff.

¹⁶³ Produktionen står för nativiteten, alltså en planerad reproduktion av staten.

“Under 1930-talet rådde befolkningskris, och diskussionerna om hur nativiteten skulle höjas var livliga. Kvinnans reproduktiva roll blev viktigt både som politisk och samhällsekonomisk faktor. [...] Dessutom riktade sig befolkningspolitiken inte till kvinnan som individ utan som maka och mor, som del av en familj.”¹⁶⁴

Då det inom kapitalismen både finns kortsiktiga och långsiktiga mål, skapar statens ambition att modifiera reproduktionen, en motsättning mellan dessa mål. Om det kortsiktiga målet blir att varsla eller inte anställa gravida kvinnor blir det långsiktiga målet att garantera en normal nivå av reproduktion. Genom att staten använder sig av rätten för att reglera produktionsutfallet skapas det “konsekvenser på den ideologiska planet”.¹⁶⁵ Ideologin bakom varje reform ligger i statens framhävande av att agera i hela folkets intresse, här att ett uttag av FPD på 50/50¹⁶⁶ eller 60/40¹⁶⁷ skulle gynna hela samhället.¹⁶⁸ Om negativa ekonomiska följder uppstår, i en reform, erbjuds alltid någon form av kompensation. Författaren konstaterar att alla reformer mellan 1930 och 1980 är av sådana ekonomiska –ideologiska slag¹⁶⁹ och rör således inte klasser, såsom under 1850-1930 -talet, exempelvis införandet av kommunal rösträtt, egen debetsedel¹⁷⁰ etc.¹⁷¹ När ekonomiska och ideologiska förändringar rättfärdigas genom lag utgör de även en politisk funktion, något som diskuteras vidare i avsnitt 3.3.

3.2.1 Arbetslivet

Arbetslivet har en makt över de enskilda individernas inträde på arbetsmarknaden, och regleras av vissa lagar som är till för att skydda den enskilde individen.¹⁷² Att missgynna någon på grund av kön¹⁷³ eller graviditet¹⁷⁴ är inte tillåtet. Biologiska skillnader mellan män och kvinnor gör sig påmind när det kommer till en graviditet, och synliggör ett framtida föräldraskap för kvinnan på ett annat sätt än vad det gör för mannen. Kvinnans handlingsutrymme angående föräldraledigheten begränsas också av en graviditet, detta genom att en förlossning inte sker på ett planerat datum, (undantagsvis planerade kejsarsnitt), utan kvinnan får anpassa sig efter biologiska omständigheter. För en kvinna är det således inte en fråga *om* hon skall vara föräldraledig, utan snarare *när* hon skall vara det. Handlingsutrymmet för kvinnan blir istället i

¹⁶⁴ Björklund 2009, s. 76.

¹⁶⁵ Widerberg 1980, s. 189.

¹⁶⁶ Socialdemokraternas beslut från 31.05.2015, s. 23.

¹⁶⁷ “Att klassa ett jämställt beteende eller en jämställd fördelning som en 40/60- delning är etablerat i bland annat i Statistiska Centralbyråns undersökningar, och används för att mäta till exempel kvinnors och mäns representation i en yrkeskategori eller i olika politiska sammanhang, såsom riksdagens sammansättning (SCB:s Lathund om jämställdhet 2006).” Socialförsäkringsrapport 2011:13, s. 18.

¹⁶⁸ Socialförsäkringsrapport 2013:8, s. 5; Socialförsäkringsrapport 2012:9, s. 24.

¹⁶⁹ Widerberg 1980, ss. 189-190.

¹⁷⁰ Äldre term för skattsedel.

¹⁷¹ Se Widerberg 1980, s. 56-72.

¹⁷² SFS 2008:567.

¹⁷³ *ibid*, 1 kap 4§.

¹⁷⁴ Se Karnov djup kommentar, Diskrimineringslagen (2008:567), 1 kap. 4 §, not 9, den 9 maj 2016.

hur länge hon skall vara föräldraledig. Män kan dock, i motsats till kvinnan, dölja sitt framtida föräldraskap och deras handlingsutrymme begränsas inte enbart till *hur länge*, utan även till *om* samt *när*.¹⁷⁵ Detta resulterar därmed att det ändå sker en diskriminering i arbetslivet som kan kopplas till föräldraledigheten. Kvinnor kan anses vara ett riskabelt nyförvärv vid anställningar och chefutnämningar, detta på grund av att de vid barnafödelse är de som har större ansvar för omsorgsarbetet. Således leder detta, i jämförelse till män, till ett lägre deltagande i arbetslivet, deltidsarbete, längre frånvaro från arbetet i samband med föräldraledighet, samt högre frånvaro från arbetet i samband med tillfällig föräldrapenning.¹⁷⁶ Dock är det inte enbart gravida kvinnor som kan anses vara en riskabel grupp att anställa, utan även kvinnor överlag då de tillhör den riskgrupp, (kvinnor), som kan komma att i framtiden bli gravida och således komma att nyttja föräldraledigheten.¹⁷⁷ Genom att delvis, eller helt, kvotera försäkringen vill därmed regeringen att mammor inte längre skall anses vara en riskgrupp att anställa då föräldraledigheten skulle bli utspridd på två personer.

Att kvinnor har svårt att få en anställning på grund av att de är kvinnor är en form av diskriminering som de möts av i sitt arbetsliv. Detta är inte den enda diskriminering som kvinnor kan riskera att utsättas för inom sitt arbete. År 2014 hade kvinnor enbart 86.8 % av männens löner.¹⁷⁸ En av förklaringarna till detta förhållande kan inte kopplas direkt till arbetslivet utan snarare till det faktum att inom familjen är det generellt kvinnor som tar ett större ansvar för hem och hushåll och således förvärvsarbetar mindre än mannen. En del av denna problematik blir även föräldraförsäkringen, då kvinnor i större grad än mannen plockar ut ledighet. Detta medför såklart att kvinnan är borta mer från förvärvsarbete än mannen, vilket resulterar negativt på kvinnors löner.¹⁷⁹ Dock så går det inte att hänvisa hela skillnaden i löner till föräldraförsäkringen, detta då det enligt statistik från SCB är så att kvinnor utan barn, generellt tjänar mindre än mannen. Vid en jämförelse för år 2012 ses det att ensamstående barnlösa kvinnors medianinkomst¹⁸⁰, ligger på ca 183 000 kr, och ensamstående barnlösa män på ca 221 000 kr. Ensamstående män med 1 barn har 187 000 kr i medianinkomst, vilket även det är högre än för ensamstående barnlösa kvinnor.¹⁸¹ Det kan dock bli problematiskt att dra slutsatser från denna typ av statistik då det kan finnas bakomliggande orsaker till denna olikhet i lön. Dock

¹⁷⁵ Bekkengen 2011, s. 251.

¹⁷⁶ Prop 2014/15:124, ss. 10.

¹⁷⁷ ibid, ss. 10.

¹⁷⁸ Medlingsinstitutet 2014, s. 1.

¹⁷⁹ Angelov m.fl 2013, s. 3: Prop 2014/15:124, s. 8.

¹⁸⁰ Fördelen med att mäta i medianinkomst är att den inte är lika känslig för extrema värden på samma sätt som aritmetiska medeltalet.

¹⁸¹ SCB 2014, s. 79.

anser vi att skillnaden är så pass stor så att den påverkar det slutliga resultatet, något som bör beaktas i denna uppsats resultat.

3.2.2 Intervjuer

I de intervjuer som genomfördes uppgav flera av de tillfrågade att arbetsituationen påverkade deras val av uttag av dagar. I några fall handlade det om en uttrycklig önskan av arbetsgivaren att inte ta ut föräldraledighet, i något fall handlade det snarare om att personen hade en lojalitet till arbetsplatsen och inte ville sätta arbetsplatsen i en svår situation. I ett fall fick mannen i familjen en fråga på sin anställningsintervju, angående huruvida han hade tänkt plocka ut föräldraledighet direkt. Dock upplevde mannen denna fråga inte som ett problem då han själv inte hade tänkt plocka ut föräldraledighet direkt då han ville utvecklas på sitt nya jobb först. I våra intervjuer ser vi att på de arbetsplatser där ett missnöje uttryckts eller att de önskat att personen ej skall ta ut föräldraledighet under en viss period, generellt hänger samman med att arbetstagaren varit en man. En kvinna hade fått en önskan av sin arbetsplats att återvända till arbetet under sin föräldraledighet, dock har detta varit i samband med föräldraledighet innan födseln. I övrigt uppgav nästan samtliga intervjupersoner att arbetsituationen påverkade uttaget genom att en av parterna antingen stod utan jobb, hade precis börjat ett nytt jobb och ville finna sig tillrätta där först, eller att arbetet just då krävde en del av arbetstagaren. I ett fall avbröt mannen i familjen sina tio dagars föräldraledighet i samband med födseln för att arbetsgivaren bad honom komma tillbaka till arbetet. Utifrån de intervjuer som gjorts får vi en indikation på att det inte alltid är arbetsgivaren som påverkar uttaget av dagar hos den enskilde familjen, genom att uttryckligen beordra arbetstagaren till att återgå till arbetet. Det är även den enskilde arbetstagarens lojalitet till arbetsplatsen som påverkar.

3.3 Politikens ändamål

”Klass- och kvinnokampen sker sålunda i form av kamp för modifieringar i lagstiftningen, vilka i sin tur bidrar till produktionssättets fortbestånd.”¹⁸² Här kan en fråga ställas gällande vilken lagstiftning som avses. Widerberg konstaterar att rätten, genom den *juridiska ideologins dominans* vilket utgör ett grundsätt för den borgerliga klassen att uttrycka sina existensvillkor, används inom det kapitalistiska samhället för att mörka det ekonomiska systemets struktur och makt.¹⁸³ Politiken försöker genom ändringar i föräldrapenningen att reglera jämställdheten i

¹⁸² Widerberg 1980, s. 190.

¹⁸³ Ibid., s. 200.

samhället som stort, d.v.s. både inom arbetslivet och inom familjen. Enligt Ahl & Sundin¹⁸⁴ kan politiken som förs idag möjligtvis garantera lika möjligheter och rättigheter men kan absolut inte garantera lika resultat. Ett argument som författarna lyfter fram är att under 1962 ansågs kvinnor vara en outnyttjad arbetskraftsresurs och nu ses de som en outnyttjad företagsresurs. Under 1960-talet stimulerades kvinnor att komma ut i arbetslivet, idag stimuleras kvinnor att starta nya företag där de ordnar arbete för sig själva och förverkligar sig själva och samtidigt sparar staten resurser.¹⁸⁵ Ett sådant synsätt genomsyras av en instrumentell rationalitet som det ekonomiska systemet kräver av staten, och för att reglera komplexiteten krävs det ändringar i alla lagar som aktualiseras, och inte enbart angripa föräldrapenningen som enkom omfattar åtta respektive fyra år av föräldrarnas liv. Problemet är att det inte finns enighet inom politiken och detta kan medföra större hinder i arbetet mot likabehandling.

De politiska partiernas synsätt i frågan kan med enkelhet urskiljas. Enligt den senaste propositionen har regeringen som består av (Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna) lämnat ett förslag som går ut på att: ” ... [d]et är mer lämpligt att stegvis reservera mer tid åt vardera vårdnadshavaren.”¹⁸⁶ något som bygger på en idé om en kvotering av föräldraförsäkringen. Denna idé är ett resultat av debatter och sträcker sig långt bak i tiden.¹⁸⁷ Utvecklingen på området ledde till debatten om att en grundförutsättning för att uppnå kvotering är förkortade arbetstider. Under 2005 lanserade FK en kampanj om ”hälften var”.¹⁸⁸ Denna kampanj angående kvotering av föräldraförsäkringen fick stort motstånd då detta blev ett ingrepp på familjens frihet att själv bestämma över sitt eget handlingsutrymme.¹⁸⁹ Även idag hävdar opponenter; Alliansen bestående av (Moderaterna, Liberalerna (f.d. Folkpartiet), Kristdemokraterna och Centerpartiet) och på egen hand Sverigedemokraterna, att hur ansvaret i familjen delas, är inte en politisk fråga och bör således bestämmas av varje familj själv.¹⁹⁰ Ett rättsligt ingripande i familjens liv innebär en inskränkning i människors liv och deras självbestämmande. Det krävs alltså snarare ett utvidgande av möjligheter till att skapa lika rättigheter, än att fördela utfallet av dagar.¹⁹¹ Detta är ett tänkande som även återspeglas hos några av våra intervjupersoner, som håller med om att familjen självbestämmande inte skall inskränkas av staten. Huvudsakligen står de två blocken skilda från varandra men är överens om

¹⁸⁴ Ahl & Sundin 2013. Professorer i ekonomi, kvinnors företagande och genus.

¹⁸⁵ Blomberg & Niskanen, 2013 s.183.

¹⁸⁶ Prop. 2014/15:124.

¹⁸⁷ Klinth 2002, ss. 206-207.

¹⁸⁸ Föräldrapenning-att mäta hälften var, Statistik 2015:1. s. 16f.

¹⁸⁹ SOU 2005:66, ss.205-209.

¹⁹⁰ Protokoll 2015/16:25 ss.18-27.

¹⁹¹ Motion 2015/16:1923.

att oavsett hur olika deras åsikter är, så skall barnens bästa alltid beaktas. I Habermas mening är dessa skiljaktigheter bland de två politiska blocken inte enbart aktuella på en makro-nivå, utan det återfinns även skiljaktigheter mellan mikro-, och makro-nivå, något som Habermas definierar som distans mellan livsvärlden och systemet.

I barnkonventionen Artikel 3 stadgas det att barnets bästa ska komma främst. Vidare i artikel 5 fastställs föräldrars skyldigheter gentemot sina barn. En förtydligande finns i artikel 18 där det föreskrivs att staten ansvarar för att, principen om båda föräldrars gemensamma ansvar erkänns och tillämpas i praktiken.¹⁹² Regler om barnets bästa infördes vid en reform 1998 där portalparagrafen i Föräldrabalken 6 kap. 2a § infördes.¹⁹³ Den stadgade att barnets bästa *ska komma i främsta rummet* något som ändrades under 2006-årsreformen till att bli barnets bästa *skall vara avgörande*.¹⁹⁴ I den senaste propositionen anger regeringen barnets bästa som det starkaste argumenten för reformen. De menar på att det är en grundläggande rätt för barnen att ha en “nära och god kontakt med båda föräldrarna under hela sin uppväxt och att denna rätt bör prägla hur samhället väljer att organisera och stimulera föräldrarna att i början av barnets liv ta hand om barnet. ... och familjen har rätt till ekonomisk trygghet”.¹⁹⁵ Detta är något som överensstämmer med Barnkonventionens stadgar i Artikel 9 och Artikel 18. Huruvida barnets bästa sedan kopplas till båda föräldrarna, är något som behövs granskas då denna koppling inte framgår i den senaste propositionen.¹⁹⁶

3.3.1 Relationen man - kvinna vs relationen förälder – barn

Både politiken och samhällsdebatten är koncentrerad på jämställdheten mellan män och kvinnor. Lisbeth Bekkengen lyfter huruvida jämställdhet betyder likvärdighet, och konstaterar att de två parallella ideologierna jämställdhetsideologin och ideologin om barnets bästa, förväxlas i olika situationer, såsom fallet med föräldraledigheten, och därmed orsakar en förvirring. Bekkengen hävdar att förvirringen aktualiseras när det ställs samma krav på pappans relation till barnet och pappans relation till mamman (jämställdhet) där relationen till mamman skulle resultera i en ändrad könsrelation. Författaren understryker att ett jämställt uttag inte nödvändigtvis betyder en jämställd relation mellan vuxna, eftersom förhandlingarna om uttaget av dagar som sker mellan dem, inte garanterar förändrade könsrelationer om ledigheten inte sker under lika villkor.

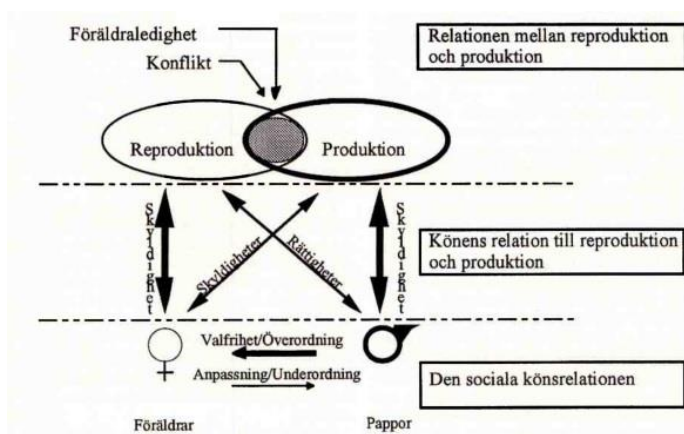
¹⁹² Barnkonventionen.

¹⁹³ Prop. 1997/98:7 s. 47f.

¹⁹⁴ Prop. 2005/6:99 s. 37f.

¹⁹⁵ Prop. 2014/15:124 ss. 10-11.

¹⁹⁶ Prop. 2014/15:124 ss. 10-11.

Figur 2. Bekkengen 1999, s.38.

främja en jämnare fördelning av hushålls-, och obetald arbete, genom att få pappor att vara hemma mer. Anita Nyberg¹⁹⁹ konstaterar att reformen misslyckades och istället för att uppnå sitt syfte frambringade reformen istället till en könsblind rätt till kortare arbetstid som användes i största utsträckning enbart av mammor.²⁰⁰

Barnomsorgen är en av de tre²⁰¹ huvudsektorerna av det svenska välfärdsystemet som är ägnat att "öka arbetsutbudet i den arbetsföra befolkningen".²⁰² Detta ställer krav på långsiktig planering och i vissa fall, en detaljerad lagstiftning. När det kommer till föräldraledighet och därmed kön, är kvinnors position inom arbetslivet fortfarande underordnad. Enligt DO:s rapport, är det fler kvinnor än män som anmäler könsdiskriminering, och som följd missgynnande på grund av den i förväg inlärd inställningen om att koppla samman kvinnan med föräldraledighet.²⁰³

Problematiken inom arbetsmarknaden är av ett varierande slag och omfattar ofta unga-, samt gravida kvinnor. Den första gruppen diskrimineras vid en anställning och den andra sägs upp genom hänvisning till arbetsbrist.²⁰⁴ Det finns även andra grunder för diskriminering och eftersom vi som individer inte har några fasta identiteter och intar olika positioner i olika sammanhang²⁰⁵ blir diskriminering inom arbetslivet en komplex fråga. För att hantera denna komplexitet krävs det enligt Monika Edgren²⁰⁶ ett internationellt perspektiv. Edgren definierar

” Det som på ytan kan verka jämställt kan dölja en asymmetrisk maktrelation.”¹⁹⁷ I en annan forskning, genomförd av Roger Klinth och Thomas Johansson förtydligas det föregående citatet på följande sätt: ”Pappaledighet är ingen garanti för jämställda familjerelationer.”¹⁹⁸ Ett bevis på det påståendet är den kortare arbetstidsreformen som hade för syfte att

¹⁹⁷ Bekkengen 1999, s.44f.

¹⁹⁸ Klinth & Johansson 2010, s. 190. Klinth är docent i genusvetenskap, Johansson är socialpsykolog.

¹⁹⁹ Professor i genusvetenskap och könsperspektiv på arbetsliv och ekonomi.

²⁰⁰ Blomberg & Niskanen 2013, s.69.

²⁰¹ Socialförsäkringar och pension.

²⁰² SOU 2015:104, Långtidsutredningen s. 243.

²⁰³ DO:s årsredovisning 2012.

²⁰⁴ Glavå 2012, s. 374, Se avsnitt 3.2.

²⁰⁵ En kvinna kan samtidigt missgynnas/diskrimineras på grund av fler olika faktorer. T. ex. graviditet, ålder, etnicitet etc.

²⁰⁶ Professor i genusvetenskap och docent i historia.

diskriminering som en ”... normerande föreställning som systematisk är i bruk”²⁰⁷ och som ordnar individer i grupper där föreställningar finns på både mikro-, meso-, och makro-nivå.²⁰⁸ Dessa normer påverkar individer vid alla möjliga situationer som t.ex. resursfördelning och tillträde till arbetsplatser. Edgrens förslag på en lösning, är ett normkritiskt angrepp vid studier av arbetsplatser och samhället i övrigt. På det sättet kan de strukturella förhållandena förstås och därefter också utmanas.²⁰⁹

3.3.2 Intervjuer

När våra intervjupersoner tillfrågades vad de anser om en helt eller delvis kvoterad föräldraförsäkring, svarade samtliga att de inte tror att en kvotering skulle vara optimal. Merparten av våra intervjupersoner var ytterst negativa och menade på att staten inte skall inverka på hur familjer väljer att dela upp dagarna. Ord som, “överförmynderi”, “kasst” och “katastrof” kom upp. En av intervjupersonerna uttryckte det såhär:

“Jämställdhetsfrågan, jag tror inte detta är lösningen på det, utan man får nog se det ur ett större perspektiv, och det är andra saker som skulle behöva lösas först ungefär, som det ser ut med arbetsförhållanden och sådär.”

Samtliga intervjupersoner tyckte att uppdelningen av dagarna skulle vara flexibel och bestämmas av familjerna själva, då förutsättningarna och behoven varierar beroende på familjens egen situation.

”Jag vet inte om jag tycker det är så viktigt att uppnå ett jämställt uttag, Jag är absolut för jämställdhet i mångt och mycket när det gäller löner och, ja men lika rätt till saker och ting och sådär, men samtidigt tycker jag att det finns lika många familjer som det finns, så finns det unika sätt att behöva hantera det med föräldrapenning och behov och så vidare. Så att jag tror att det hade varit det bästa vore om man hade fått en pott med dagar och få fördela det nått sånär som man själv vill.”

I våra intervjuer ser vi därmed att ingen av familjerna anser att en kvotering är ett bra sätt att hantera ett ojämnt uttag på och att det istället enbart genererar svårigheter i de enskilda familjerna angående planering, ekonomi, amning, arbete etc. Något som inte går att urskilja i den statistik som presenteras angående uttaget av FPD, nedanför diskuteras problematiken mer ingående.

²⁰⁷ Blomberg & Niskanen 2013, s. 110.

²⁰⁸ Ibid, s. 110.

²⁰⁹ Ibid, s. 129.

3.4 Kritisk granskning av statistik

I många fall²¹⁰ men lång ifrån alltid gör FK en tydlig avgränsning, och därmed tar bort problematiska dagar²¹¹ i sina rapporter. Ofta tas dessa dagar bort enbart i samband med en utredning av fördelningen av dagar inom varje familj för sig, något som i sig inte utgör en jämställd metod eftersom alla familjer har olika förutsättningar som t.ex. egna företagare, utomlandsarbetare, sjuka, ekonomisk beroende etc. Ett tydligt exempel på även hur politiker påverkas av FK:s sätt att presentera statistik, är FK svar till regeringen den 20 April 2009²¹². Ingen förtydligande om problematiska dagar görs i detta svar, förutom angående de egna företagen. Läsaren kan fråga sig vad som skiljer de egna företagens förhållanden gentemot ammande, resande eller projektanställda föräldrar. Ett annat exempel på hur användningen av en otillräcklig diskuterade statistik påverkar läsaren, finns i Socialförsäkringsrapport 2010:5 på sidorna 14-15 (se Bilaga 7) där två tabeller som visar uttaget av dagar, presenteras. Här ges ingen information om vilka faktorer som är inkluderade respektive exkluderade från materialet, och därmed också huruvida materialet tar hänsyn till problematiska dagar. Dock anger FK: ”Att enbart visa den relativa fördelningen av antalet föräldrapenningdagar mellan kvinnor och män visar dock inte hela bilden, eftersom antalet föräldrapenningdagar ökat sedan 1974”.²¹³ Senare i rapporten gör de även en ofullständig avgränsning där de är medvetna om de problematiska dagarna, men ändå väljer de att inte exkludera samtliga av dessa påverkningsfaktorer från det statistiska materialet.²¹⁴

Denna teknik, att först presentera en övertygande statistik som kan skapa en viss opinion, och därefter undersöka ett specifikt område och därmed komma till ett nytt resultat, är något som vi ser i majoriteten av FK:s rapporter. Att använda opinionsskapande statistik utan en detaljerad förklaring, blir också missvisande för allmänheten och politiker, som i vissa fall grundar beslut utifrån dessa rapporter och kan även skapa en opinion hos folket. För denna uppsats analys antas nu, med grund i den information som är tillgänglig, att statistiken i Bilaga 1 innehåller samtliga dagar,²¹⁵ inklusive de dagar som anses vara problematiska, se fotnot 211.

²¹⁰ Till exempel i Socialförsäkringsrapport 2011:13, s.19 exkluderas dagarna och i Socialförsäkringsrapport 2010:14,s. 8 fotnot görs inte det.

²¹¹ ”För att få ett rättvisande resultat av denna indikator har det därför renats för sådana situationer där föräldrar har en begränsad eller ingen möjlighet att dela på dagarna på samma villkor, vilket innebär att följande dagar har tagits bort: 1 Dagar uttagna av vårdnadshavare med ensam vårdnad, 2 Dagar uttagna före förlossning, 3 Dagar för båda föräldrarna i situationer där den ena vårdnadshavaren varit fysiskt förhindrad att vårda barnet, 4 Dagar för vårdnadshavare av samma kön, 5 Dagar gällande barn som adopteras, 6 Dagar för barn födda utanför Sverige, 7 Dagar för tvillingar, 8 Dagar för barn där inte någon av föräldrarna har tagit ut en enda föräldrapenningdag, 9 Dagar för barn som avregistrerats under sina första åtta levnadsår, 10 Dagar för barn som avlidit under sina första åtta levnadsår.” Socialförsäkringsrapport 2012:9, s. 24.

²¹² Svar på uppdrag av regeringsbrev. Dnr 36989-2009-FUB.

²¹³ Socialförsäkringsrapport 2010:5, s. 14.

²¹⁴ ibid, s. 17.

²¹⁵ https://www.forsakringskassan.se/statistik/statistik_och_analys2/barn_famili/foraldrapenning, se Antal - Antal uttagna nettodagar vid uppnådd ålder på barnet efter födelseår, 1999-.

I ett Regeringsbrev för FK²¹⁶ anges under Utgiftsområde 2, punkt 2 att ”Försäkringskassan ska analysera och följa upp utvecklingen av föräldrapenninguttaget. Analysen ska ta hänsyn till barnets födelseår och de skillnader i regelsystemen som gäller för olika årskullar.” Analys betyder inte enbart uppsamling av fakta samt anordningen av dessa i en tabell, utan även en fördjupad och noggrann utvärdering/undersökning. Det långsiktiga politiska målet finns i början av brevet och stadgar att ”Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer.”²¹⁷ I Bilaga 1 finns de tabeller som FK har skapat som svar på liknande uppdraget. Utifrån en omarbetad tabell i Bilaga 2, kan de konstateras att fördelningen av dagar från och med barnets andra år och fram till barnets åttonde år, är inom 60/40 gränsen²¹⁸ och närmar sig ett 50/50 uttag, något som ses tydligare i Bilaga 3:s tabell. Här är det tydligt att enligt de mått som är att anses en jämställd fördelning, 60/40, så är uttaget jämställt efter barnets andra år. En begäran av statistik från FK kan här jämföras med ett stickprov för att se ifall de rättsliga normer som skapats tidigare, fungerar i enighet med de bakomliggande avsikterna, och därmed det politiska beslut som har infört ändringen. I de fall där FK sammanställt en missvisande statistik, bryts normernas länkande funktion mellan mikro- och makro-nivå, och som följd stiftas lagar, d.v.s. distribueras nya normer, som inte grundas på korrekta omständigheter. FK har i dessa situationer verktyget för att helt påverka distribueringen av resurserna som, inom detta område, är något som politiken som normgivande struktur ansvarar för.

Statistiken blir även missvisande gällande ensamstående föräldrar, där ensamstående kvinnor är i överlägsen majoritet gentemot ensamstående män.²¹⁹ Dessa individer har ingen möjlighet att dela föräldraledigheten, utan tar samtliga dagar själv och således blir även det statistiska materialet oriktigt. Tabellen i Bilaga 5 visar att den totala ersättningen för kvinnor och män säger något som inte diskuteras i rapporterna från FK eller andra parter som har granskat föräldrapenningen. Där tar män 26% av dagarna men 32 % av ersättningen. Männens andel i antal dagar överensstämmer därmed inte med deras andel i ersättningen som är högre. Från tabellen i Bilaga 5 kan det ses att ersättningen för män i relation till uttagna dagar är betydligt högre än vad ersättningen för kvinnor är. Det kan således bli en intressant iakttagelse av hur samhället kommer att reagera på idealet om ett 50/50 uttag, när de blir införstådda med att detta kommer att kosta staten mer än 2

²¹⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Försäkringskassan. <http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=12093>.

²¹⁷ <http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=12093>.

²¹⁸ Se avsnitt 3.2.

²¹⁹ Statistiska centralbyrån (SCB), Hemmaboende barn och ungdomar, antal efter kön, ålder, vårdnadshavare, familjetyp, utländsk/svensk bakgrund och år.

miljarder kronor extra per år och att det är samhället som får bekosta detta. Detta går tvärtemot med vad som anges i den senaste propositionen:

“Effekterna av en tredje reserverad månad på utgifterna på statens budget är därför svåra att uppskatta. Baserat på den beteende- förändring som den första månaden gav upphov till beräknas utgifterna för föräldrapenningen minska marginellt från ca 2018. På sikt förväntas männen att öka sitt uttag av föräldrapenning ytterligare.”²²⁰

Problemet förstärks av det faktum att nästan tre gånger, 299 000 mot 118 000, så många män är egen företagare.²²¹ “Det faktum att en förälder driver ett eget företag brukar nämnas som en hämmande faktor för uttag av föräldrapenningdagar.”²²² Vidare finns det en poäng med att nämna kravet på FK och dess informationsplikt till samhället, d.v.s. föräldrarna måste vara väl informerade innan de gör sina val till fördelning av FPD, och vi anser att FK ej lyckas med detta krav då deras statistik, i många avseenden, blir missvisande.²²³

²²⁰ Prop. 2014/14:124, s. 21.

²²¹ Statistiska centralbyrån (SCB), Entreprenörskap och företagande. Publicerad 15.12.03.

²²² Svar på uppdrag av regeringsbrev. Dnr 36989-2009-FUB, s. 6.

²²³ Föräldrapenning – försäkringsutveckling och analys. Svar på regeringsuppdrag, Dnr 031780-2010, s. 13.

4. Analys

För analysens skull måste vi utgå från vissa hypotetiska konstellationer, där vi behöver göra antaganden vad en kvoterad föräldraförsäkring kan tänkas få för konsekvenser. Således fodras det av oss, för att kunna besvara vår frågeställning, *vems intresse tillgodoses genom införandet av en kvoterad föräldraförsäkring*, att vi gör dessa antaganden om möjliga konsekvenser som eventuellt inte införlivat i framtiden.

4.1 Hypotetiska konsekvenser av en helt kvoterad föräldraförsäkring

Den nuvarande regeringen (vidare regeringen) har en önskan att uttaget av FPD blir mer jämförbart, och anser att den sista reformen är ett steg på vägen. Att sakta närma sig ett uttag på 50/50 är således önskvärt från regeringen, och en helt kvoterad föräldraförsäkring kan komma att införas någon gång i framtiden. Det är dock viktigt att utforska vad en helt kvoterad föräldraförsäkring kan leda till och vilka konsekvenser som kan uppstå till följd av en kvotering. Nedanför redogörs för två scenarion, ett scenario när uttaget, till följd av en helt kvoterad försäkring, blir helt jämförbart. Det andra scenariot, är ifall uttaget inte leder till ett jämförbart uttag.

Vid ett uttag av 50/50

Om uttaget hade kommit att bli exakt 50/50, hade detta resulterat i att både kvinnor och män hade varit föräldralediga i lika stor utsträckning, och således borde båda könen vara att anses som en riskgrupp att anställa (se avsnitt 3.2). Dock går det inte att bortse från att kvinnor fortfarande får ett begränsat handlingsutrymme då en graviditet avslöjar att kvinnan inom en snar framtid kommer att utnyttja föräldraledighet. En man kan fortfarande dölja ett kommande faderskap för arbetsgivarna fram till barnets födsel. Dessutom talar inget för att en man *kommer* att ta ut föräldraledigheten då lagen troligtvis inte blir tvingande, utan de har en valmöjlighet att inte plocka ut en enda dag. En valmöjlighet en kvinna inte har då hon måste genomgå en graviditet och därmed exponera sitt framtida moderskap för omgivningen. Dessutom måste kvinnan genomföra en förlossning vilket medför att hon måste plocka ut en del av föräldraförsäkringen vilket även leder till att hennes handlingsutrymme begränsas till *när* och *hur länge*. Det går därmed att ställa sig frågande till om all diskriminering gällande anställning av kvinnor, skulle lösas via en kvoterad föräldraförsäkring. Ett annat sätt att hantera denna problematik, hade kunnat vara att arbeta med diskrimineringen på det plan det uppstår, nämligen på arbetsplatserna, där ett

normkritiskt angrepp för att förstå och utmana normerna kan leda till en förändring.²²⁴ Det är även besynnerligt att regeringen i detta fall tar mer hänsyn till arbetsgivarnas självbestämmanderätt, än till familjens självbestämmanderätt, genom inverka på familjen handlingsutrymme.

En annan konsekvens av en helt jämställt uttag är den ökade kostnaden för staten, som skulle uppstå. Denna kostnad skulle vara ett resultat av att män skulle ta ut fler dagar, och att män som det är idag, har en generellt en högre ersättning än kvinnor. I bilaga 4, kan vi se att kvinnor totalt tar ut fler dagar men också att kvinnor generellt har en lägre genomsnittlig ersättning än männen. Vid ett 50/50 uttag skulle därmed kostnaden öka med ca 2 miljarder kronor, en kostnad som vi inte har hittat några beräkningar på tidigare, exempelvis i den senaste propositionen.

Vid ett icke-jämställt uttag

En annan möjlighet, och den som är mest trolig utefter denna uppsats, är att en kvoterad föräldraförsäkring skulle leda till att FPD blir outnyttjad. Detta genom att lagen troligtvis inte kommer att vara tvingande, och detta skulle innebära stora påverkningar på både arbetsliv, familjer, ekonomi etc. Genom att varje familj har egna behov, förutsättningar och livsval leder det också till att det inom vissa familjer skulle vara omöjligt att låta båda föräldrarna plocka ut föräldraledighet. Att låta den personen med högst inkomst, plocka ut föräldraledighet skulle leda till minskade inkomster för hela familjen. Om denna person dessutom skulle vara den enda i familjen med en inkomst, skulle det vara rent katastrofalt att låta den personen vara hemma. För många familjer skulle därmed en icke flexibel föräldraförsäkring leda till sämre ekonomi. Något som är i motsats till barnkonventionens krav på en ekonomisk trygghet för barnen. Detta skulle även kunna medföra att barn inom vissa familjer med sämre handlingsutrymme, skulle behöva gå på dagis tidigare då deras föräldrar inte har ekonomiska möjligheter att stanna hemma i tillräcklig utsträckning. Det senaste uttrycks av staten i form av dess tankar kring hur familjer kan tänka **straffas** av föräldraförsäkringen.

“Studien visar också att det framför allt är högutbildade kvinnor och män som upplever negativa effekter på lönen som en följd av föräldrapenninguttag. För de med lägre utbildning är sambandet svagt eller obefintligt, de **straffas** alltså inte lönemässigt av att använda föräldrapenning.”²²⁵

Denna typ av uttalande tyder på att politiker har en instrumentell syn på föräldraförsäkringen och accepterar, samt utgår ifrån att individerna också är instrumentell orienterade. De utgår från att individer tänker rationellt och därför används här ordet **straffas**. Här visas en motsättning mellan

²²⁴ Se Edgren i avsnitt 3.3.

²²⁵ Ds 2015:8, s. 32.

aktörer på olika nivåer, då FK på meso-nivå överlag hävdar att ekonomiska incitament inte är avgörande för ett ojämnt uttag. Staten på makro-nivån å andra sidan, menar på att familjer också utgår från ett instrumentellt tänkande där ekonomin är av en stor betydelse.

4.2 Genusperspektiv

Flera regeringar har genom olika propositioner uttryckt en önskan om att kvinnan skall få samma möjligheter på arbetsmarknaden som mannen. Detta har sin grund i det kapitalistiska samhället och hur produktionssfären regleras. Genom att stegvis närma sig en kvotering av föräldraförsäkringen är således politikernas förhoppningar, att mannen skall ta mer ansvar i hemmet så att mer utrymme lämnas åt kvinnan att arbeta. Att det även är i barnets bästa att få mer tid med sina båda föräldrar är något som anges som en önskan av regeringen. Dock kan vi här ställa oss frågande till varför det anses vara en belastning att vara föräldraledig. Många småbarnsföräldrar kan nog vittna om vilken omställning det är att få barn och vilka egenskaper som sätts på prov när en ny familjemedlem inträder. Stresstålig, påhittighet, omdömesförmåga etc. är alla olika egenskaper som prövas. Vi anser här att dessa egenskaper skall värderas högre än vad de gör idag. Regeringen utmålar det som problematiskt att stanna hemma med barnen, en handling som i flera tider, och även idag sammankopplas med en barncentrering och därmed den kvinnliga normen. Den manliga normen, å andra sidan kopplas samman med arbete, och är här mer eftersträvansvärt enligt den nuvarande regeringen. Detta förklaras utifrån det patriarkatiska systemets övertag, och dess distribuering av normer, och således makt, på olika nivåer. Att manliga normer värderas högre än kvinnliga normer är inget nytt fenomen, patriarkatet, och därmed mannen som norm, är ett system som har funnits i samhällen under mycket lång tid och genomsyrar hela samhället. Detta kanske kan förklara varför regeringen har som mål att kvinnor skall nå upp till den manliga normen, som är den dominerande normen, och inte tvärtom, att det är eftersträvansvärt av mannen att nå upp till den traditionellt kvinnliga normen, att stanna hemma med barnen. Istället för att få mannen att lämna utrymme åt kvinnan inom arbetslivet, kanske diskursen istället skall fokusera på hur utrymme kan lämnas åt mannen i hemmet och således få föräldraledighet att värderas högre.

Tiden hemma med barnen kan enbart mätas med statistik, och utifrån vår kritiska granskning i avsnitt 3.4 konstaterar vi att regeringen grundar sina beslut på felaktigt presenterad statistik. Som uttaget presenteras nu, är det en stor sneddrivning av uttaget mellan män och kvinnor, där kvinnor tar ca 75 % av dagarna. Studerar vi Bilaga 1, som är hämtad från FK, närmre, ser vi att kvinnor

tar ut fler dagar än män. Studeras istället Bilaga 2, går det även att utläsa skillnaderna i uttagen mellan män och kvinnor. Om Bilaga 3 istället granskas, ses det att skillnaden i uttag av dagar mellan män och kvinnor mellan barnets år 2 och år 8, är jämställd då dessa dagar fördelas inom 60/40 modellen. Om det är önskvärt med ett helt jämställt uttag bör således insatser göras innan barnet är två år, där det föreligger en skillnad och barnets behov är som störst.

4.3 Barnens behov

I tidigare avsnitt har statistiken behandlats och det faktum att föräldrar delar lika på försäkringen efter barnets andra år. Dock kräver barns behov olika insatser, och här inträder amningen som en avgörande faktor. Som tidigare diskuterats väljer majoriteten av kvinnorna att vara hemma den första tiden efter förlossningen för att kunna amma sitt barn. Denna biologiska faktor, som utgör en norm, gör det omöjligt för mannen att ta sig an denna uppgift. Därmed är det naturligt för kvinnan att vara hemma den första tiden. Hur länge denna tid sedan varar, är olika, men de generella råden, från bland annat WHO och Socialstyrelsen, är att barnet skall ammas i sex månader. Utifrån detta anser vi därmed att det kan vara onödigt att tvångsreglera tiden upp till, i alla fall, sex månader. Detta för att barn gynnas av modersmjölk och det borde vara upp till barnet och kvinnan hur länge amningen skall pågå. Vissa ammar dessutom längre än sex månader och även delamning kräver i många fall tid hemma, en kvotering kan därmed inverka negativt på amningstiden. Vårt förslag är att inte kvotera det första halvåret efter förlossningen, och detta förslag stöds av det faktum att många kvinnor behöver vara hemma den första tiden på grund av olika komplikationer i samband med förlossningen. Skulle en kvotering ske, skulle det möjligtvis kunna resultera i en ökad sjukskrivning av nyblivna mammor, då de för närvarande tar föräldrapenning istället för sjukpenning. Vid en kvotering skulle således dessa kvinnor kunna dryga ut sin ledighet genom att kombinera sjukskrivning och föräldraledighet. Något som medför extra kostnader för staten, och som ej diskuterats i de utredningar som vi studerat.

4.4 I vems intresse?

För att till sist försöka komma till en konklusion angående i vems intresse en kvotering av föräldraförsäkringen ligger i, krävs det en noggrann undersökning av det tidigare framkomna materialet. Som det redan framkommit försöker det politiska systemet att genom sin lagstiftningsfunktion påtvinga en hel kvotering av föräldrapenninguttaget, något som förtydligas av den tredje pappamånaden. Våra intervjuer påvisar att familjerna inte är positivt inställda till en inskränkning av deras självbestämmanderätt. Vi kan även konstatera att det politiska systemet

antar att familjer utgår från ett instrumentellt tankesätt, eller i Webers terminologi, målrationellt handlande. Detta medför att, utifrån de statistiska resultat som finns tillgängliga för allmänheten, grundas politiska beslut, något som inte tar hänsyn till familjers olika handlingsval. I vår undersökning framkom det att kvinnor vill stanna hemma med barnet, något som vi identifierar som ett värderationellt handlande. Problemet är att inom detta val inbegrips även biologiska normer, d.v.s. amningen, samt traditionellt handlande liknande könsnormer som ärvs kulturellt. Vidare leder det faktum att familjer handlar, i vissa fall, instrumentellt eller målrationellt. Detta i form av ett kalkylerande av ekonomiska fördelar och nackdelar, och leder således till att systemets struktur inte korrelerar med de enskilda familjernas livsvärld. Habermas menar på att rätten, genom kravet på kommunikation, är en brygga mellan livsvärlden och systemet. Dock verkar Habermas syn, inte fungera inom detta område, då familjer präglas av ofantligt många olika sammansättningar, livssituationer, samt ekonomiska variationer och lagen blir inte tillräckligt finkänslig för att kunna tillgodose familjers olika behov. Detta resulterar således i en konflikt mellan mikro-, och makro-nivån i form av systemets och livsvärldens skilda ändamål.

På meso-nivå har vi redan identifierat arbetslivet som en påverkande faktor och därmed som en viktig aktör i helheten. En kvoterad föräldraförsäkring kommer eventuellt att ställa mer krav, då fler individer kan tvingas att ta ut föräldrapenning på grund av ekonomiska svårigheter inom familjelivet. Det kan dessutom tänkas att kvinnor tar sjukskrivning i större utsträckning än idag, istället för föräldraledighet för att på så sätt spara FPD. Detta skulle kunna resultera i att frånvaron från arbetet ökar, och därmed skulle resurserna på arbetsplatserna minska. Kvinnornas partners skulle istället bli dem som tar föräldraledighet den första tiden, samtidigt som kvinnorna är sjukskrivna på grund av komplikationer från exempelvis, förlossningen. Här skulle en ökad kostnad komma att uppstå för arbetsgivarna och staten, i form av sjukersättning. Vidare kan det konstateras att män i högre grad tar ut föräldraledighet i samband med semestern, en ledighet som för övrigt ej får nekas. Utifrån detta kan det föras ett resonemang huruvida det skulle uppstå en eventuell problematik för arbetsgivarna då de måste tillgodose både föräldraledighetslagen samt semesterlagens krav, vilket därmed kan leda till komplikationer under sommarmånaderna.

Som tidigare konstaterats kommer en kvotering av föräldraförsäkringen leda till antingen ett 50/50 uttag, eller fortfarande vara ojämnt. Ifall uttaget blir 50/50 leder detta till ökade kostnader för staten och samhället. Vid ett icke-jämställt uttag, skulle staten istället spara pengar då en del av dagarna skulle bli outnyttjade. Vi kan inte avgöra vilket av dessa två alternativ som staten föredrar, dock får vi anta, utifrån propositionerna att regeringen vill ha ett jämställt uttag. Vi kan

konstatera att en kvotering inte skulle gynna staten då det dels skulle ge upphov till ökade kostnader, samt att arbetslivets problematik troligtvis skulle fortplantas in på, även denna nivå, då även staten har anställda.

Sammanfattningsvis kan det fastställas att de normer som finns och konstruerar de tre olika nivåerna, mikro-, makro-, och meso-, påverkar föräldrars och familjers handlingsval. Å ena sidan finns det den inre livsvärlden som är ett resultat av sociokulturella normer vilka reglerar föräldrarnas inbördes relation och konstruerar familjens handlingsval, där dessa val måste ta hänsyn till ett flertal olika faktorer. Å andra sidan finns det den yttre livsvärlden, eller den s.k. makro-nivån som representeras av de olika systemen, mot vilka familjens handlingsval sedan riktas mot. När mammor och pappor handlar utifrån sig själva utgår de ifrån värderationalitet eller kulturell rationalitet, när de sedan agerar som en familj handlar de utifrån ett målrationellt eller instrumentellt handlande. Som redan framkommit, är detta ett resultat av det kapitalismen och dess sätt att reglera reproduktionssfären. Något som försvagar normernas länkande funktion och resulterar därmed i motsättningar mellan mikro-, och makro-nivå, eller som Habermas konstaterar, det kommer alltid att finnas en motsättning mellan system och livsvärld, eftersom systemen inte längre är beroende av den inre livsvärlden. I vårt försök att utkristallisera innehållet i dessa motsättningar kom vi fram till att FK genom sitt monopol på statistik, skapar en ofullständig bild hos både politiker och samhället i stort. Myndigheten avbryter normernas länkande funktion som finns inom livsvärld och system och därmed fråntar rättens möjlighet att fungera som en brygga mellan livsvärld och systemen, något som är möjligt för FK att förbättra med ytterligare analys och fullständig information till både samhälle och politiker. En till motsättning som vi identifierat, fann vi inom arbetsgivarna och deras synsätt på kvinnor som framtida mammor. De utgår från manen som norm, något som är resultat av kapitalismens rationalitet, uttryckt genom det merarbete som främst är tillgänglig för män. Som följd får den gruppen övertag i det ekonomiska systemet som i sig, är överordnad alla andra system.

5 Avslutande reflektioner och Slutsats

Slutligen tänker vi besvara vår frågeställning: vems intresse tillgodoses genom införandet av en kvoterad föräldraförsäkring?

På grund av de olika förutsättningar varje enskild familj besitter, leder således en kvotering av föräldraförsäkringen till att det inte tas en tillräcklig hänsyn till familjers varierande behov. Vi är därmed av den åsikten att en kvotering av föräldraförsäkringen inte ligger i familjens intresse och framförallt inte i barnens bästa. Detta främst för att en kvotering, så som samhället ser ut nu med en ojämställdhet mellan könen på fler områden än enbart föräldraförsäkringen, skulle bli opraktisk och besvärlig för familjer att implementera fullt ut. Detta på grund av de motsättningar som finns mellan individers livsvärld och systemet, som därmed leder till att FPD blir outnyttjade, något som vi anser inte gynnar barnen. Vi anser även att en kvotering troligtvis skulle vara till en nackdel för arbetsgivarna, då det skulle medföra olägenheter gällande arbetssituationen, och hänsynstagandet till andra anställda på arbetsplatsen. Detta genom att flexibiliteten på vissa arbetsplatser blir lidande när arbetstagare, i högre grad, blir pressade att plocka ut FPD. Detta förklaras genom skillnaderna i kapitalismens långsiktiga- och kortsiktiga mål, då de kortsiktiga målen här, är mer angelägna för arbetsgivarna att uppfylla. Det är dock svårt att uttala sig mer konkret med tanke på att det saknas tillräckligt underlag för att dra konkreta slutsatser. Dock har vi i denna uppsats inte sett några tendenser till att en kvotering skulle gynna arbetsgivarna.

Till sist frågar vi oss om staten möjligtvis skulle kunna gagnas av en kvotering. Dock är det svårare att ge ett fullständigt svar på detta, eftersom det är problematiskt att till fullo förstå statens avsikter med en lagstiftning. Med tanke på uppsatsens gränser saknas det även här ett fullständigt underlag för att kunna överblicka alla de beståndsdelar som konstruerar de tre nivåerna. Det kan med säkerhet sägas att det redan diskuterade motståndet mellan familjers livsvärld och maktens representanter på makro nivå förstärks till en viss del av FK som en aktör på meso-nivå, som genom missvisande statistik bryter normernas länkande funktion. Dock antar vi i denna uppsats att staten verkligen har den avsikt som de anger i sina propositioner angående föräldraförsäkringen, nämligen att de önskar att uttaget blir 50/50. Här kan vi dock ställa oss rätt säkra på att resultatet av en kvotering av föräldraförsäkringen inte kommer bli jämställt då familjer troligtvis ej kommer ta ut samtliga FPD. I och för sig kommer detta leda till en besparing

då antalet FPD som skall bekostas, blir lägre. Om uttaget blir helt jämställt kommer staten istället få ökade kostnader, då män generellt har mer i ersättning och på så sätt höjer den totala ersättningen för hela landet. Utifrån de aktörer som vi undersökt på mikro-, makro-, och meso-nivå, kan vi inte våga påstå att det gynnar någon av dessa aktörer att en kvotering av föräldraförsäkringen sker. Vi har snarare sett indikationer på att en kvotering kan orsaka problem som ännu är outforskade. Som vi har konstaterat tidigare, strider familjers inre livsvärld mot systemet som ligger på en makro-nivå, och således blir denna lagstiftning inte tillräcklig finkänslig för att reglera enskilda familjers uttag, och även deras relation inbördes. Vi kan även ställa oss frågan om jämställdheten mellan könen, skulle gynnas av denna lagstiftning, och svaret blir här ett kanske, där vi för tillfället svarar nej, men i framtiden troligen komma att svara ja. Anledningen till detta är att en kvotering inte är en garanti för att uppnå jämställdhet i hemmen, då det är mycket möjligt att kvinnan fortfarande får ta huvudansvaret. Vidare har denna uppsats visat på att den statistiska diskrimineringen av kvinnor på arbetsplatser troligtvis inte skulle försvinna av en kvotering, då kvinnan fortfarande är begränsad i sitt handlingsutrymme och skulle således fortsätta anses vara en riskarbetskraft. En kvotering av föräldraförsäkringen är således en reform som kan ha svårt att nå full framgång om den implementeras idag, och som snarare skall implementeras framåt i tiden då andra problem rörande jämställdhet mellan könen lösts. Svaret på vår frågeställning blir således att vi inte kan framhålla att en kvotering av föräldraförsäkringen ligger i någons intresse.

Dessa slutsatser är intressanta för att de distanserar sig från tidigare forskning som övergripande använder sig av FK:s statistik utan att kritiskt granska denna vidare. Dessutom finner vi att en kvotering inte ligger i någons intresse, då vi funnit flertalet, mer eller mindre, troliga konsekvenser, där bland annat den ökade kostnaden för en jämställd föräldraförsäkring inte tidigare diskuterats.

Vårt förslag på vidare forskning blir därmed att fokusera på andra möjliga tillvägagångsätt för att få till ett jämställt uttag, främst genom att fokusera på de första två åren då uttaget av föräldrapenningdagar är ojämsställt. Här bör forskningen ta hänsyn till biologiska faktorer som exempelvis amning, samt vilken fördelning som ligger i barnets intresse då det faktiskt är barnet som är centrala i denna lagstiftning. Forskningen bör även inrikta sig på andra möjliga metoder för att få ett jämställt uttag, än en lagstiftning där tillräcklig hänsyn ej tas till familjerna och deras varierande behov.

6 Litteraturförteckning

Litteratur

- Ahl, Helene J. & Sundin, Elisabeth, 'Kvinnors företagande och genusordningen', *Arbete & jämställdhet : förändringar under femtio år.*, S. 169-187, 2013.
- Baier, Matthias & Svensson, Måns, *Om normer*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2009.
- Bekkengen, Lisbeth. Kärnfamiljen som social praktik: Om stabilitet och förändring i strukturer och diskurser. 2011. I Bergman, H., Eriksson, M. & Klinth, R. (red.) *Föräldraskapets politik- från 1900- till 2000-tal*. Stockholm: Dialogos Förlag, ss. 245-272. 2011.
- Bekkengen, Lisbeth, 'Män som "pappor" och kvinnor som "föräldrar"', *Kvinnovetenskaplig tidskrift.*, 20(1999):1, s. 33-48, 1999.
- Björklund, Jenny, 'Den heliga familjen: heteronormativitet och kvinnlighet i Agnes von Krusenstjernas "Fröknarna von Pahlen"', *En bok om genus : nyfikenhet, nytänkande, nytta.*, S. 57-78, 2009.
- Blomberg, Eva & Niskanen, Kirsti (red.), *Arbete & jämställdhet: förändringar under femtio år*, 1. uppl., SNS, Stockholm, 2013.
- Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2011.
- Calleman, Catharina (red.), *Kvinnoreformer på männens villkor*, Studentlitteratur, Lund, 1984.
- Denscombe, Martyn, *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009.
- Gemzøe, Lena, *Feminism*, Bilda, Stockholm, 2002.
- Glavå, Mats, *Arbetsrätt*. Studentlitteratur. Andra upplagan. Lund, 2012.
- Habermas, Jürgen, *The theory of communicative action. Vol. 1, Reason and the rationalization of society*, Polity Press, Cambridge, 1984.
- Habermas, Jürgen, *The theory of communicative action. Vol. 2, Lifeworld and system : a critique of functionalist reason*, Polity, Cambridge, 1987.
- Habermas, Jürgen, *Kommunikativt handlande: texter om språk, rationalitet och samhälle*, Daidalos, Göteborg, 1990.
- Habermas, Jürgen, *Den rationella övertygelsen: en antologi om legitimitet, kris och politik*, Akademilitt., Stockholm, 1984.
- Hydén, Håkan, *Normvetenskap*, E- bok, Sociologiska institutionen, Univ., Lund, 2002.
- Klinth, Roger, *Göra pappa med barn: den svenska pappapolitiken 1960-95*, 1. uppl., Boréa, Diss. Linköping : Univ., 2002, Umeå, 2002.
- Klinth, Roger & Johansson, Thomas, *Nya svenska fäder*, 1. uppl., Boréa, Umeå, 2010.
- Votinius, Jenny Julén, *Föräldrar i arbete: en könskritisk undersökning av småbarnsföräldrars arbetsrättsliga ställning*, Makadam, Diss. Lund : Lunds universitet, 2007, Göteborg, 2007.
- Weber, Max & Kalberg, Stephen (red.), *Max Weber: readings and commentary on modernity*, Blackwell Pub., Malden, MA, 2005.

Weber, Max, 1864-1920. - Economy and society: an outline of interpretive sociology / Max Weber ; ed. by Guenther Roth and Claus Wittich ; transl.: Ephraim Fischhoff - 1968.

Widerberg, Karin, *Kvinnor, klasser och lagar 1750-1980*, LiberFörlag, Stockholm, 1980.

Tryckta källor

Angelov, N., Johansson, P., Lindahl, E., Lindström, E.A. (2011). *Kvinnors och mäns sjukfrånvaro*. (Rapport 2011:2). Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. (Citeras: Angelov m.fl. 2011)

Angelov, N., Johansson, P. & Lindahl, E. (2013). Det envisa könsgapet i inkomster och löner- Hur mycket kan förklaras av skillnader i familjeansvar? (Rapport 2013:2). Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. (Citeras: Angelov m.fl 2013)

Arwidsson Hansen, A., Cedstrand, S., Qian, W. & Wiberg, M. (2013). *De jämställda föräldrarna. Vad ökar sannolikheten för ett jämställt föräldrapenninguttag?* (Socialförsäkringsrapport 2013:8). Stockholm: Försäkringskassan.2013.

Berggren, Stina. Working Papers in Social Insurance 2005:1. Department of Research, Evaluation and Statistics, Swedish Social Insurance Agency Head Office SE-103 51 Stockholm, Sweden, 2005.

Brown, Stephanie och Lumley, Judith. Physical health problems after childbirth and maternal depression at six to seven months postpartum, Volume 107, Issue 10, October 2000, Pages 1194–1201.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1471-0528.2000.tb11607.x/full> [Hämtad 2016-04-03]

Carlsson, Bo, Rättens kommunikation skapande kvalitet, Tidskrift för rättssociologi VOL 5 1988 NR ¾.
<http://journals.lub.lu.se/index.php/trs/article/viewFile/8972/8074> [Hämtad 2016-05-11]

Duvander, A-Z. (2013). *Föräldrapenning och föräldraledighet, mått på olika aspekter av föräldraledighet*. (Rapport 2013:13). Stockholm: Inspektionen för socialförsäkringen.

Duvander, A-Z. (2014). How Long Should Parental Leave Be? Attitudes to Gender Equality, Family, and Work as Determinants of Women's and Men's Parental Leave in Sweden. *Journal of Family Issues*, 35 (7), ss. 909 - 926.

Ekberg, J. & Andersson, B. *Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2014. Vad säger den officiella lönestatistiken?* (Rapport). Stockholm: Medlingsinstitutet 2016. (Citeras: Medlingsinstitutet 2016)

Försäkringskassan (2014a). *Föräldraförsäkringen och den nya föräldranormen* [broschyr].
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/c451635e-1d21-41e9-b6f4-ba5abe4b1817/fk_publication_den_nya_foraldranormen_140925_3.pdf?MOD=AJPERES [Hämtad 2016-04-03]

Försäkringskassan (2014b). *Myt att män tar ut mer föräldraledighet under fotbolls-VM*, Pressmeddelande 2014-06-12.
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/56bb0ce6-847d-4da6-a2a4-3406451afd43/pm14_29.pdf?MOD=AJPERES [Hämtad 2016-04-03]

Försäkringskassan (2015a). *Sjukpenning- grundande inkomst - information till dig som studerar, är arbetslös, sjuk eller har sjukersättning, aktivitet ersättning eller livränta* [faktablad]
<https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/624f60db-89b2-42da-9938-ba5c40560564/4080-B-Sjukpenninggrundande-inkomst-studerar-1512.pdf?MOD=AJPERES> [Hämtad 2016-04-03]

Försäkringskassan (2015b). *Graviditetspenning* [faktablad]
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/7ce88ec3-71e0-41e9-af61-e3cff42063f6/4074_graviditetspenning_1601.pdf?MOD=AJPERES [Hämtad 2016-04-03]

- Försäkringskassan (2015c). *Föräldrapenning* [faktablad]
<https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/76573377-cea7-4eda-8e7d-f93bb6f62d0a/4070-foraldrapenning-1512.pdf?MOD=AJPERES> [Hämtad 2016-04-03]
- Försäkringskassan (2016a). *Om du bor eller arbetar utomlands* [broschyr].
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/e7acdb6a-5fd9-4bf7-a21b-6ac663ad9b06/4015-Om_du_bor_och_arbetar_utomlands.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-03]
- Försäkringskassan (2016c). Sjukpenninggrundande inkomst-information till dig som är anställd [faktablad].
<https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/517f29a9-c8a5-453f-8c59-0eab5a32e9bc/4080-A-sjukpenninggrundande-inkomst-anstald.pdf?MOD=AJPERES>. [Hämtad 2016-04-03]
- Högfeldt, C., Johansson, M., Jönsson, E., Lidwall, U., Melén, D., Tirmén, P. & Voss, M. (2014). *Kvinnors sjukfrånvaro-en studie av förstagångsföräldrar*. (Socialförsäkringsrapport 2014:14). (Citeras: Högfeldt m.fl. 2014)
- Miller, Janis M. et al. Evaluating maternal recovery from labor and delivery: bone and levator ani injuries. *American Journal of Obstetrics & Gynecology*, Volume 213, Issue 2, 188.e1 - 188.e11.2014. (Citeras: Miller 2014)
- Pensionsmyndigheten (2016). *Barn och pensionsrätt* [faktablad].
https://secure.pensionsmyndigheten.se/download/18.5024285a1526bd01ab319646/1454430131767/PM_7619_Barn_och_pensionsratt+160101.pdf. [Hämtad 2016-04-06]
- Riksförsäkringsverket, *Spelade pappamånaden någon roll* – pappornas uttag av föräldrapenning. Analyserar 2002:14. https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/3a67aefe-6db5-498a-a929-1650c0c072f8/analyserar_2002_14.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-06]
- SCB (2014). *På tal om kvinnor och män - Lathund om jämställdhet 2014* [broschyr]
http://www.scb.se/Statistik/ Publikationer/LE0201_2013B14_BR_X10BR1401.pdf. [Hämtad 2016-04-06]
- Socialstyrelsen (2015). *Amning och föräldrars rökvanor - Barn födda 2013*. Stockholm: Socialstyrelsen.
<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19933/2015-10-9.pdf>. [Hämtad 2016-04-02]
- Socialförsäkringsrapport 2013:8. https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/8ec6c929-6f18-4e81-831f-cd4dbbaca98e/socialforsakringsrapport_2013_08.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-08]
- Socialförsäkringsrapport 2012:9. https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/c94e997f-f60d-4f61-8a8e-b9b921f6c7fd/socialforsakringsrapport_2012_09.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-08]
- Socialförsäkringsrapport 2010:14. https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/9f5f2c9e-6ccf-42d1-8131-4d88bd548b7a/socialforsakringsrapport_2010_14.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-08]
- Socialförsäkringsrapport 2010:5. https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/249a8f02-6e59-4337-aa1b-0c109671ea22/socialforsakringsrapport_2010_5.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-08]
- Socialförsäkringsrapport 2011:13. Försäkringskassan 2011, *Föräldrapenning - Båda föräldrarnas försäkring?*
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/c18218dc-3d5f-4721-b1dc-a800f7e9d713/socialforsakringsrapport_2011_13.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-08]
- Wickberg, Birgitta & Hwang, Philip, *Post partum depression: nedstämdhet och depression i samband med barnafödande*, Statens folkhälsoinstitut, Stockholm, 2003.
<http://www.narhalsan.se/upload/PVTV%20S%C3%B6dra%20C3%84Ivsborg/BHV%20i%20S%C3%B6dra%20C3%84Ivsborg/Dokument%20o%20rutiner/2003-59-Post-partum-depression%20281%29.pdf>. [Hämtad 2016-04-18]

Wray, Julie, 'Bouncing Back? An ethnographic study exploring the context of care and recovery after birth through the experiences and voices of mothers' 2011. <http://www.salford.ac.uk/news1/women-need-longer-than-six-weeks-to-recover-from-childbirth.-says-salford-expert>. [Hämtad 2016-04-14]

Otryckta källor

Civilekonomerna (u.å). *Föräldralön*. <http://www.civilekonomerna.se/foraldralon>. [Hämtad 2016-05-12]

Försäkringskassan (2016b). *Vad är jämställdhetsbonus?*
[https://www.forsakringskassan.se/!ut/p/a0/XckxDsIwDEDRszB4ThAbW4W4ACzQJXLBLVZb23JMuD5dWNj-10t9uqVesPGEwSq4bH_PNajYbxgf-ggn1SCJK7ncqFqKpUbQTbnhmHkFfKojSuTHLkglwFdKMpWo0b81NFihGWC7O_BeS66lj9KNne7LyJPIIA!/.](https://www.forsakringskassan.se/!ut/p/a0/XckxDsIwDEDRszB4ThAbW4W4ACzQJXLBLVZb23JMuD5dWNj-10t9uqVesPGEwSq4bH_PNajYbxgf-ggn1SCJK7ncqFqKpUbQTbnhmHkFfKojSuTHLkglwFdKMpWo0b81NFihGWC7O_BeS66lj9KNne7LyJPIIA!/)
[Hämtad 2016-04-02]

Föräldrapenning – försäkringsutveckling och analys. Svar på regeringsuppdrag, Dnr 031780-2010. https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/a24fe01e-0df7-4f6d-8db6-beeac93754c0/rupp31780_10.pdf?MOD=AJPERES. [Hämtad 2016-04-02]

Gyhagen, M. (2013). *Long-term consequences of vaginal delivery on the pelvic floor: A comparison with caesarean section in one-parae women*. Göteborgs universitet. Göteborg: Ineko AB.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/31701/1/gupea_2077_31701_1.pdf. [Hämtad 2016-04-02]

Högberg, A. (2012). *Kartläggning av planerad amning och fördelning av föräldraledighet*. Examensarbete avancerad nivå, specialistsjuksköterskeprogrammet, Uppsala universitet. Uppsala: Universitet.

Jaminez -Gonzales E., Garcia A.P. Aguilar J. M., Padilla A. C., Alvarez J. (2013) Breastfeeding and the prevention of breast cancer: a retrospective review of clinical histories. *Journal of Clinical Nursing*, 23(17-18), ss. 2397-2403. <http://onlinelibrary.wiley.com.ludwig.lub.lu.se/doi/10.1111/jocn.12368/pdf>. [Hämtad 2016-04-01]

Motion 2015/16:1923. http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/pappamanader_H3021923. [Hämtad 2016-04-24]

Protokoll 2015/16:25 ss.18-27. http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20151625-onsdagen-den-11-november_H30925/html. [Hämtad 2016-04-24]

Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Försäkringskassan.
<http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=12093>. [Hämtad 2016-05-02]

Saco (u.å). *Föräldralön-så fungerar det*. <http://www.saco.se/studieval--karriar/for-dig-som-foralder/foraldralon---sa-fungerar-det/>. [Hämtad 2016-05-12]

Sauer, A. (2016). *Sjukskrivning under graviditet*.
<http://plus.rjl.se/infopage.jsf?nodeId=39797&childId=14986>. [Hämtad 2016-04-29]

SCB (2016). *Prisbasbelopp*.
<http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Priser-och-konsumtion/Konsumentprisindex/Konsumentprisindex-KPI/33772/33779/Prisbasbelopp/33883/>. [Hämtad 2016-04-12]

Skyddsnet (2015). *Sjukpenning*.
<http://www.skyddsnet.se/sida.asp?aid=810&pid=808&dir=39>. [Hämtad 2016-04-20]

Socialdemokraternas beslut från 31.05.2015, s.23. <http://www.socialdemokraterna.se/Vart-parti/Partikongress-2015/Beslut/>. [Hämtad 2016-05-02]

Socialstyrelsen (u.å). *Statistik om amning*. <https://www.socialstyrelsen.se/statistik/statistikefteramne/amning>. [Hämtad 2016-05-01]

Staf, L. (2016). Kvinnorna får lägre pension. *SVT nyheter*, 26 april.
<http://www.svt.se/nyheter/kvinnorna-far-lagre-pension> .[Hämtad 2016-04-27]

Svar på uppdrag av regeringsbrev. Dnr 36989-2009-FUB.
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/ba8b52c9-b817-4ba8-bcfb-a5da8930c3fb/rupp36989_09.pdf?MOD=AJPERES .[Hämtad 2016-05-20]

Svar på uppdrag av regeringsbrev. Dnr 36989-2009-FUB.
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/ba8b52c9-b817-4ba8-bcfb-a5da8930c3fb/rupp36989_09.pdf?MOD=AJPERES .[Hämtad 2016-04-13]

Thompson J-F., Roberts L-C., Currie M., Ellwood D-A. (2002). Prevalence and Persistence of Health Problems After Childbirth: Associations with Parity and Method of Birth. *Birth*. 29(2), ss. 83-94.

Unionen (u.å). *Föräldralön*. <http://www.unionen.se/rad-och-stod/foraldralon>. [Hämtad 2016-04-16]

Öjemark, F. (2016). *Hur stor blir pensionen?* (Rapport). Stockholm: Min Pension. se
<http://mb.cision.com/Public/1011/9964990/976c3e7e3feb1cd3.pdf>. [Hämtad 2016-04-29]

Lagar och propositioner

Barnkonventionen.

Lag (1979:1118) om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

Proposition 1993/93:147.

Proposition 2000/01:44.

Proposition 1973:47.

Proposition 2014/15:124.

Proposition. 1997/98:7.

Proposition 2005/6:99.

SFS 1995:584. *Föräldraledighetslag*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

SFS 2008:313. *Om jämställdhetsbonus*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2008:567. *Diskrimineringslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2010:110. *Socialförsäkringsbalk*. Stockholm: Socialdepartementet.

Ds 2015:55 - Slopad jämställdhetsbouns.

Ds 2015:8 - Ytterligare en månad inom föräldrapenningen.

SOU 2005:66 Pappaledighet som jämställdhetsprojekt.

SOU 2015:104. Långtidsutredningen.

SOU 1972:34 Familjestöd.

7 Bilagor

Bilaga 1

Dessa två tabeller visar det genomsnittliga antalet utbetalda dagar till mammor och pappor efter barnets födelseår och uppnådd ålder.

Välj kön på förä

Uppnådd ålder	Födelseår																
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0 år	7,53	6,98	6,89	6,68	6,20	6,52	6,68	6,66	7,18	7,09	7,50	7,72	7,83	7,71	7,60	6,70	8,08
0,5 år	134,82	129,42	126,43	124,17	122,71	122,25	121,45	121,23	122,68	123,28	122,85	122,68	123,24	123,38	121,66	119,36	
1 år	249,06	239,49	232,83	229,08	226,32	224,12	220,89	221,08	224,12	224,34	222,59	222,05	223,48	223,61	221,17	215,72	
1,5 år	309,73	301,06	294,04	290,56	285,26	281,00	275,44	275,45	277,47	274,66	271,37	270,00	270,80	269,99	268,23		
2 år	324,62	316,62	309,92	307,12	301,13	295,90	290,36	289,87	290,72	286,95	283,36	281,66	282,29	281,20	279,70		
2,5 år	329,83	322,17	315,80	313,26	307,08	302,02	296,59	296,04	296,54	292,62	289,21	287,50	288,00	286,77			
3 år	333,24	325,77	319,54	317,30	311,11	306,33	300,83	300,25	300,80	296,80	293,70	292,03	292,42	291,03			
3,5 år	336,17	328,77	322,74	320,77	314,78	310,01	304,55	303,99	304,76	300,78	297,85	296,31	296,51				
4 år	338,80	331,58	325,58	323,79	318,07	313,24	307,78	307,39	308,33	304,36	301,70	300,17	300,24				
4,5 år	341,32	334,33	328,42	326,88	321,14	316,35	310,94	310,78	311,79	307,97	305,50	303,97					
5 år	343,67	336,84	330,96	329,79	324,09	319,38	314,15	314,10	315,22	311,53	309,12	307,58					
5,5 år	346,26	339,43	333,71	332,77	327,14	322,59	317,56	317,66	318,76	315,19	312,97						
6 år	348,86	342,07	336,58	335,88	330,25	325,96	321,06	321,37	322,66	319,21	316,91						
6,5 år	351,73	344,98	339,55	339,17	333,55	329,67	324,95	325,35	326,78	323,44							
7 år	354,56	348,05	342,65	342,49	337,13	333,55	329,00	329,45	331,13	327,98							
7,5 år	357,98	351,62	346,33	346,64	341,60	338,43	333,89	334,55	336,51								
8 år	362,89	356,74	351,68	352,73	348,23	345,49	341,19	342,39	344,82								

Välj kön på förä

Uppnådd ålder	Födelseår																
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0 år	0,02	0,03	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
0,5 år	4,40	4,56	4,60	5,50	5,12	4,97	4,82	4,88	4,71	4,82	4,97	4,99	5,18	6,47	6,47	7,09	
1 år	14,97	15,52	16,25	18,87	18,85	18,80	19,30	19,87	20,00	21,15	21,43	21,93	23,20	25,23	25,55	26,59	
1,5 år	27,68	29,50	31,81	39,64	41,37	42,33	44,43	45,75	47,42	49,04	49,84	50,68	52,18	54,21	55,78		
2 år	32,78	35,07	37,93	48,43	50,32	51,48	53,65	54,87	56,43	57,79	58,78	59,53	60,98	63,04	65,04		
2,5 år	35,75	38,12	41,16	52,94	54,84	56,01	57,99	59,48	60,81	62,21	63,42	64,19	65,48	67,59			
3 år	38,13	40,52	43,62	56,38	58,36	59,56	61,42	63,03	64,46	65,81	67,14	68,04	69,21	71,32			
3,5 år	40,30	42,77	45,90	59,66	61,71	62,78	64,74	66,31	67,91	69,24	70,71	71,63	72,77				
4 år	42,21	44,82	47,88	62,46	64,66	65,59	67,58	69,35	70,99	72,31	74,00	74,87	76,00				
4,5 år	44,15	46,83	49,86	65,22	67,40	68,44	70,34	72,25	73,98	75,47	77,24	78,07					
5 år	45,94	48,62	51,72	67,88	70,02	71,10	73,14	75,13	76,92	78,59	80,33	81,18					
5,5 år	47,84	50,51	53,71	70,56	72,84	73,91	76,09	78,24	80,08	81,85	83,61						
6 år	49,70	52,51	55,76	73,99	75,67	76,93	79,24	81,54	83,61	85,26	87,13						
6,5 år	51,83	54,74	57,96	76,61	78,77	80,31	82,78	85,28	87,45	89,03							
7 år	53,99	57,06	60,29	79,77	82,26	83,94	86,56	89,22	91,37	93,15							
7,5 år	56,70	59,87	63,31	83,77	86,54	88,47	91,28	94,07	96,28								
8 år	60,51	63,78	67,57	89,58	92,45	94,75	97,91	101,29	103,89								

Källa: Försäkringskassan, Genomsnittligt antal uttagna nettodagar med föräldrapenning per barn i den mätta födelsekohorten, Barn födda år 1999-2015.

Bilaga 2

Denna tabell är en sammanfattning av de två föregående tabellerna. De gröna fälten visar mammors uttag, och de vita fälten pappors uttag. De gula fälten visar skillnaden i uttag mellan mammor och pappor, d.v.s. grön minus vit, för varje period. När vi granskar de gula fälten kan vi se att siffran för år 2 och år 8 inte skiljer sig nämnvärt åt. Detta innebär att uttaget mellan mammor och pappor är ungefär detsamma efter att barnet är två år. Exempelvis kan en jämförelse göras för år 2007, där siffran vid barnets andra år är 237 och vid barnets åttonde år är siffran 241 vilket betyder att mammorna enbart har tagit fyra dagar (blå färg) mer än papporna för denna period.

Föräldrapenning																		
Genomsnittligt antal uttagna nettodagar vid uppnådd ålder på barnet fördelat efter föräldrarnas kön och barnets födelseår																		
		Födelseår																
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uppnådd ålder	0 år	8	7	7	7	6	7	7	7	7	7	7	8	8	8	8	7	8,08
		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,02
		Pappor har enbart rätt till föräldradag/penning i utbildningsnytt innan födselen (ca 4 timmar)																
	0,5 år	135	129	126	124	123	122	121	121	123	123	123	123	123	123	123	123	119
		4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6	7
	1 år	130	125	122	119	118	117	117	116	118	118	118	118	118	117	115	112	112
		15	16	16	19	19	19	19	20	20	21	21	22	23	25	26	27	27
	1,5 år	234	224	217	210	207	205	202	201	204	203	201	200	200	198	196	189	189
		310	301	294	291	285	281	275	275	277	275	271	270	271	270	268	268	268
		28	30	32	40	41	42	44	46	47	49	50	51	52	54	56	56	56
	2 år	282	272	262	251	244	239	231	230	230	226	222	219	219	216	212	212	212
		33	35	38	48	50	51	54	55	56	58	59	60	61	63	65	65	65
	2,5 år	292	282	272	259	251	244	237	235	234	229	225	222	221	218	215	215	215
		330	322	316	313	307	302	297	296	297	293	289	287	288	287	287	287	287
		36	38	41	53	55	56	58	59	61	62	63	64	65	68	68	68	68
	3 år	294	284	275	260	252	246	239	237	236	230	226	223	223	219	219	219	219
		38	41	44	56	58	60	61	63	64	66	67	68	69	71	71	71	71
		295	285	276	261	253	247	239	237	236	231	227	224	223	220	220	220	220
	3,5 år	336	329	323	321	315	310	305	304	305	301	298	296	297	297	297	297	297
		40	43	46	60	62	63	65	66	68	69	71	72	73	73	73	73	73
	4 år	296	286	277	261	253	247	240	238	237	232	227	225	224	224	224	224	224
		42	45	48	62	65	66	68	69	71	72	74	75	76	76	76	76	76
	4,5 år	297	287	278	261	253	248	240	238	237	232	228	225	224	224	224	224	224
		44	47	50	65	67	68	70	72	74	75	77	78	78	78	78	78	78
	5 år	297	288	279	262	254	248	241	239	238	233	228	226	226	226	226	226	226
		46	49	52	68	70	71	73	75	77	79	80	81	81	81	81	81	81
	5,5 år	298	288	279	262	254	248	241	239	238	233	229	226	226	226	226	226	226
		48	51	54	71	73	74	76	78	80	82	84	84	84	84	84	84	84
	6 år	298	289	280	262	254	249	241	239	239	233	229	226	226	226	226	226	226
		50	53	56	73	76	77	79	82	84	85	87	87	87	87	87	87	87
	6,5 år	299	290	281	262	255	249	242	240	239	234	230	230	230	230	230	230	230
		52	55	58	77	79	80	83	85	87	89	91	91	91	91	91	91	91
	7 år	300	290	282	263	255	249	242	240	239	234	230	230	230	230	230	230	230
		54	57	60	80	82	84	87	89	91	93	93	93	93	93	93	93	93
	7,5 år	301	291	282	263	255	250	242	240	240	235	235	235	235	235	235	235	235
		57	60	63	84	87	88	91	94	96	96	96	96	96	96	96	96	96
	8 år	301	292	283	263	255	250	243	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240
		61	64	68	90	92	95	98	101	104	104	104	104	104	104	104	104	104
		302	293	284	263	256	251	243	241	241	241	241	241	241	241	241	241	241
		8	9	9	3	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

(Omarbetad tabell utifrån bilaga 1)

Bilaga 3

Här ges en tydligare skildring av fördelningen mellan mammor och pappor efter barnets andra år. Diagrammen visar att fördelningen är inom 60/40 gränsen, vilket då är att anses som ett jämställt uttag enligt regeringens mått. Att fördelningen närmar sig 50/50 är något som även det kan utläsas i denna figur.

(Omarbetad tabell utifrån bilaga 1, reella dagar angivet i staplarna)

Bilaga 4

Tabellen visar utbetalda dagar till mammor respektive pappor per år. Filen med statistiken innehåller data som omfattar tiden från och med år 1999.

Föräldrapenning										
Antal mottagare, antal barn, antal nettodagar och belopp med fördelning efter ålder 2015										
Ålder	Antal mottagare			Antal barn	Antal nettodagar ¹⁾			Belopp i 1 000-tal kronor		
	Samtliga	Kvinnor	Män		Samtliga ²⁾	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor
Samtliga	790 566	435 183	355 383	695 278	53 177 480	39 256 182	13 921 298	28 070 057	19 117 147	8 952 910
<-19	1 230	1 173	57	1 107	213 478	209 069	4 409	47 978	46 855	1 123
20-24	25 908	21 494	4 414	24 786	3 471 522	3 269 586	201 936	1 149 728	1 051 995	97 733
25-29	113 702	79 811	33 891	113 246	11 633 230	10 125 951	1 507 278	5 331 140	4 439 231	891 910
30-34	205 803	124 582	81 221	217 758	16 165 332	12 532 342	3 632 990	8 937 818	6 559 207	2 378 611
35-39	225 313	120 839	104 474	246375	13 106 785	8 922 743	4 184 042	7 665 694	4 867 171	2 798 523
40-44	150 218	68 703	81 515	158 548	6 287 794	3 516 981	2 770 813	3 641 617	1 841 000	1 800 616
45-49	51 501	16 597	34 904	54 162	1 709 888	603 395	1 106 493	964 275	278 473	685 802
50-54	12 975	1 856	11 119	14 054	435 048	70 044	365 004	247 066	30 733	216 333
55-	3 916	128	3 788	4 303	154 404	6 071	148 333	84 740	2 482	82 258
Antal mottagare, antal barn, antal nettodagar och belopp med fördelning efter ålder 2014										
Ålder	Antal mottagare			Antal barn	Antal nettodagar ¹⁾			Belopp i 1 000-tal kronor		
	Samtliga	Kvinnor	Män		Samtliga ²⁾	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor
Samtliga	769 249	424 591	344 658	687 030	52 174 069	38 962 053	13 212 016	27 251 186	18 802 733	8 448 453
<-19	1 376	1 321	55	1 365	231 469	226 549	4 920	51 801	50 708	1 093
20-24	27 319	22 793	4 526	27 145	3 662 713	3 454 519	208 194	1 200 151	1 101 053	99 098
25-29	108 215	75 796	32 419	110 351	11 132 991	9 728 518	1 404 474	5 023 592	4 204 985	818 607
30-34	201 605	122 524	79 081	215 100	16 027 148	12 538 530	3 488 618	8 795 519	6 531 176	2 264 343
35-39	220 139	118 288	101 851	241976	12 804 046	8 852 870	3 951 176	7 450 927	4 812 927	2 638 000
40-44	145 610	66 393	79 217	154 280	6 138 204	3 514 256	2 623 948	3 509 453	1 808 415	1 701 038
45-49	49 390	15 653	33 737	52 006	1 634 774	580 709	1 054 065	916 491	265 618	650 874
50-54	11 871	1 717	10 154	12 753	392 248	61 018	331 230	221 309	25 550	195 759
55-	3 724	106	3 618	4 119	150 476	5 085	145 392	81 943	2 301	79 642

Källa: Försäkringskassan, Föräldrapenning - Utbetalade nettodagar, antal mottagare och belopp efter län och kommun, 1999-2015.

Bilaga 5

Nästa tabell innehåller en egen jämförelse av relationen mellan dagar och ersättning för mammor och pappor, för år 2014 och år 2015. Den andra delen av tabellen innehåller en hypotetisk uträkning ifall uttaget av dagar var exakt 50/50, utefter de siffror som finns att tillgå i bilaga 5.

Aktuellt fördelning				
År 2014	Kvinnor	Män	Kvinnors andel	Mäns andel
Antal dagar - 52 174 069	38 962 053	13 212 016	75%	25%
Belopp i 1000 tal kronor*	18 802 733	8 448 453	69%	31%
Total ersättning*	27 251 186			
Genomsnittlig ersättning per dag	483 kr	639 kr		
År 2015				
Antal dagar - 53 177 480	39 256 182	13 921 298	74%	26%
Belopp i 1000 tal kronor*	19 117 147	8 952 910	68%	32%
Total ersättning*	28 070 057			
Genomsnittlig ersättning per dag	483 kr	643 kr		
Om fördelningen av dagar hade varit 50/50				
År 2014	Kvinnor	Män	Kvinnors andel	Mäns andel
Antal dagar - 52 174 068	26 087 034	26 087 034	50%	50%
Belopp i 1000 tal kronor	12 589 366	16 681 413	43%	57%
Total ersättning	29 270 778			
Genomsnittlig ersättning per dag	483 kr	639 kr		
År 2015				
Antal dagar - 53 177 480	26 588 740	26 588 740	50%	50%
Belopp i 1000 tal kronor*	12 948 301	17 099 455	43%	57%
Total ersättning*	30 047 755			
	487 kr	643 kr		

(Omarbetad tabell från bilaga 5)

Bilaga 6

Fördelningen av mäns uttag av nettodagar under år 2013, 2014 och 2015.

Netto dagar män					
År/Månad	Dagar	År/Månad	Dagar	År/Månad	Dagar
201512	891 992	201412	862 292	201312	808 771
201511	953 020	201411	901 094	201311	861 337
201510	927 368	201410	926 607	201310	922 197
201509	1 200 206	201409	1 174 001	201309	1 244 196
201508	2 063 228	201408	1 969 652	201308	1 916 750
201507	1 662 600	201407	1 549 192	201307	1 374 434
201506	1 078 161	201406	1 028 721	201306	935 878
201505	931 397	201405	942 373	201305	928 405
201504	988 240	201404	948 844	201304	940 170
201503	929 087	201403	940 990	201303	832 847
201502	979 186	201402	966 170	201302	893 646
201501	1 316 811	201401	1 002 082	201301	1 083 067

Källa: Försäkringskassans statistik, som begärdes ut 2016-05-13.

Bilaga 7

Diagram 1 Fördelning av föräldrapenning, andel nettodagar 1974–2009

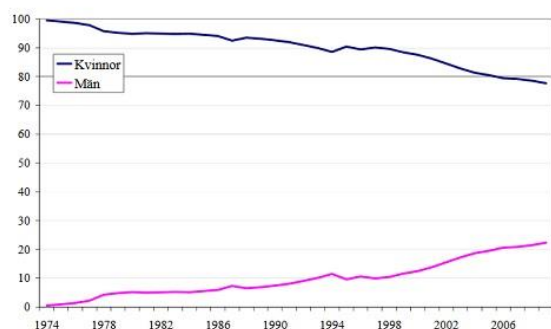
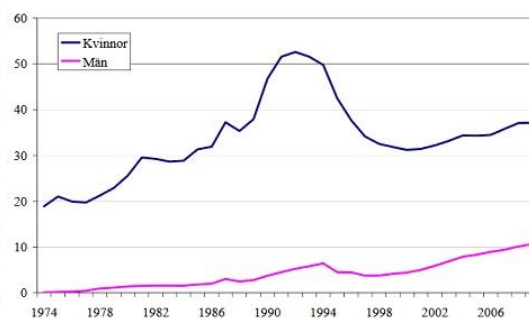

Diagram 2 Fördelning av föräldrapenning mellan kvinnor och män, antal nettodagar 1974–2009. Miljoner dagar

Källa: Sociaiförsäkringsrapport 2005:10, ss.14-15.

Bilaga 8

Intervjufrågor

1. Hur många barn har ni och vilka år är de födda?
 - Är ni gifta, sambo etc.
 - Hur gamla är ni?
2. Har ni gemensam eller uppdelad ekonomi i ert hushåll?
3. Vilka utbildningar har ni/du och din partner?
4. Har ni likartade löner? D.v.s. att era löner inte skiljer sig mer än 2000 kr månadsvis?
 - Bryter någon av er inkomsttaket på ca 37 000 kr i månaden?
5. Hur har ni valt att dela upp föräldrapenningen?
 - Vad är anledningen till er fördelning av föräldradagar?
6. Hur har era respektive arbetsplatser reagerat på ert val av uttag?
 - Har er arbetsplats på något sätt påverkat ert uttag av föräldradagar?
 - Har era arbetsplatser på något sätt uttryckt missnöje över ert val eller påverkat er att välja annorlunda?
7. Tror ni att en kvotering av föräldraförsäkringen, exempelvis den tredje pappamånaden som infördes vid årsskiftet, kan påverka så att föräldrar plockar ut föräldrapenningdagar mer jämställt?
8. Har ni något mer att säga angående föräldraförsäkringen och dess kvotering?